

Varhaiskasvatus

Toimiala: Sivistys

Toimielin: Sivistyslautakunta

Palveluala: Varhaiskasvatus

Vastuhenkilö: Varhaiskasvatusjohtaja

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatuspalvelujen päämääränä on järjestää erilaiset lapset huomioon ottavaa, laadukasta ja tehokasta kasvatusta turvallisessa ja monipuolisessa oppimisympäristössä. Päämäärän saavuttamisen kannalta keskeisiä kriittisiä menestystekijöitä ovat mm.: turvallinen ja ajanmukainen kasvatusympäristö, kodin ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö, yksilöllinen tuki lapselle, henkilöstön oikea mitoitus ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen sekä palveluprosessien kehittäminen ja toiminnan priorisointi.

Loimaan kaupungissa oli vuoden 2023 syksyllä 10 päiväkotia. Näiden lisäksi kaupungissa työskenteli 12 perhepäivähoitajaa. Kaupungissa toimi myös neljä yksityistä päiväkotia, Verkanappuloiden Nappulapellon ja Nappulakosken päiväkodit, Nappulan päiväkotit sekä Touhula Alastaron päiväkotit.

Esiopetusta on järjestetty 11 päiväkodissa. Lisäksi lukuvuosina 2022-2023 ja 2023-2024 yksi varhaiskasvatuksen esiopetusryhmä on toiminut Kirkonkylän koulun tiloissa.

Kaupungissa on yksi vuorohoitoa järjestävä päiväkotit (Peltoinen).

Toimintaympäristön muutos

Taloustilanteen vaikutus palveluihin (mm. palvelujen laajuus).

Erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Ukrainan tilanteella on ollut jonkin verran vaikutusta varhaiskasvatuspalveluihin. Ukrainalaisia lapsia on sodan syttymisen jälkeen tullut varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen noin 15.

Korona-pandemiasta palautuminen -> lasten hyvinvoinnin edistäminen.

Varhaiskasvatusta on järjestetty normaaliolojen lainsäädännön mukaisesti. Varhaiskasvatuksen järjestäjää ohjeistettiin varautumaan koronatilanteen jatkumiseen osana normaalia varautumista. Suositeltavaa on ollut jatkaa korona-aikana opitun hyväksi havaittuja hygieniatoimia.

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys, hyvä kohdentuminen -> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Loimaan uuden strategian käyttöönottoaminen (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2023 varhaiskasvatuksen toiminnalliset tavoitteet painottuivat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Loimaan kaupunki on mukana opetushallituksen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa. Kokeilu kestää elokuun 2021 alusta toukokuun 2024 loppuun. Kokeilua toteuttavat toimipaikat Loimaalla ovat Touhula Alastaro, Peltoisten vuoropäiväkotit, Puistometsän päiväkotit ja Metsämaan päiväkotit. Muut toimipaikat toimivat verrokkiryhminä kokeilussa.

Vaikka lapsimäärä vähenee, osallistumisaste varhaiskasvatukseen on valtakunnan kärkeä. Lapsimäärän ja hoidon tarpeen muutokset vaikuttavat palvelujen järjestämiseen (henkilöstömäärä, tilat jne.). Henkilöstömäärää seurataan ajantasaisesti ja sitä sopeutetaan lapsimäärän muutoksiin.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tuloarvoja nostettiin 1.3.2023 alkaen noin 30 %, ja samalla asiakasmaksujen määrä väheni. Noin 60 % lapsista on alkusyksyn 2023 tilanteen mukaisesti maksuttomia.

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Varhaiskasvatus edistää monipuolisesti lasten ja perheiden terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Perheiden hyvinvointia osataan edistää myös varhaiskasvatuksen kuraattori, joka on matalankynnyksen maksuton palvelu varhaiskasvatuksen asiantuntijoiden palvelulle.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat osa varhaiskasvatuksen arkea ja lapsen tulee päästä matalalla kynnyksellä palvelujen piiriin. Keskeistä annettaessa pedagogista tukea on oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys ja lapsen hyvinvoinnin tukeminen.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunniteluun**

Varhaiskasvatussuunnitelmia ja esiopetuksen opetussuunnitelmia uudistettaessa osallistetaan huoltajia ja lapsia suunnitelmien valmisteluvaiheessa.

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan vuosittain asiakastyytyväisyyskyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Erityisesti päätöksillä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamista tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkovaikutusten arviointi. Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvityksen valmistelun yhteydessä keväällä 2023 toteutettiin myös ennakkovaikutusten arviointi sekä huoltajille/henkilöstölle suunnattu työpaja.

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Varhaiskasvatusten kuljetusten hankinnalla on merkittävää paikallista yritysvaikutusta, sillä useat paikalliset liikennöitsijät osallistuvat kuljetuspalvelujen tuottamiseen.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Sivistysvaliokunta on hyväksynyt esiopetuksen kestävän kehityksen ohjelman (13.12.2017).

Kestävän kehityksen ohjelma on työväline, jonka avulla kestävän elämäntavan oppimisesta tehdään suunnitelmallinen osa päiväkodin toimintaa. Päiväkotien kestävän kehityksen työhön velvoittavat myös varhaiskasvatussuunnitelman sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen visiona on kestävään elämäntapaan sitoutuneet kansalaiset, joiden taitoja, taitoja ja motivaatiota kartutetaan kaikkeen kasvatukseen ja koulutukseen sisäinrakennetulla kestävän kehityksen kasvatuksella.

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Hirvikosken alueella varhaiskasvatus on 1.8.2022 alkaen keskitetty yhteen yksikköön, Hirvimetsän päiväkotiin. Samalla päättyi Kitkonpuiston ja Mahlapuiston päiväkotien toiminta.

Syksyllä 2022 käynnistettiin varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvityksen laadinta. Palveluverkkoselvitys toimii ohjaavana suunnitelmana varhaiskasvatustalouden järjestämisessä ja kehittämisessä (mm. asianmukaiset tilat, hoitopaikkojen määrä, varautuminen muutoksiin, palvelurakenne ja palvelut). Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitys (konsulttiselvitys) hyväksyttiin sivistyslautakunnassa toukokuussa 2023. Konsulttiselvityksen valmistumisen jälkeen on alkanut palveluverkon tarkempi suunnittelu ja valmistelu. Jatkovalmistelua varten on perustettu työryhmä, johon kuuluvat sivistys- ja elinympäristölautakunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä viranhaltijoista sivistysjohtaja, varhaiskasvatusjohtaja, tekninen johtaja ja kiinteistöpäällikkö. Keskeisimmät toimenpiteet tulevat kohdentumaan keskusta-alueelle, Metsämaalle ja Virtaalle. Hila Arkkitehdit Oy on valittu Virtaan ja Metsämaan päiväkotien hankeselvityksen tekijäksi.

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Varhaiskasvatuksessa on ollut käynnissä vuonna 2023 mm. varhaiskasvatuksen tasa-arvon edistämiseen ja tukitoimien uudistamiseen liittyvät hankkeet. Tasa-arvon edistämiseen liittyvässä hankkeessa tavoitteena on edistää oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja lähipalveluperiaatetta sekä lapsen oikeutta välttämättömään ja riittävään varhaiseen tukeen. Toisessa hankkeessa tavoitteena on varhaiskasvatuslain tuen uudistuksen toimeenpanon tukeminen sekä lapsen saaman tuen vahvistaminen ja tuen laadun kehittäminen.

Keväällä 2023 haettiin valtionavustusta varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin 110 000 euroa. Valtionavustusta myönnettiin 62 000 euroa. Valtionavustusta esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin haettiin 180 480 euroa. Valtionavustusta myönnettiin 180 480 euroa.

Loppuvuodesta 2023 Loimaan kaupungille myönnettiin valtionavustusta 71 469 euroa turvattomista oloista tulleiden lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen vuonna 2023.

Keväällä 2023 päivitettiin esiopetuksen ja kaksivuotisen esiopetuksen opetussuunnitelmat sekä esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Kokonaan uutena suunnitelmana 1.6.2023 tuli käyttöön varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Loimaan kaupungilla on ollut MLL:n Loimaan kaupungin yhdistyksen kanssa ohjatun leikkipuistotoiminnan järjestämistä koskeva sopimus vuodesta 1984 alkaen. Sopimus päätettiin irtisanoa yhteisymmärryksessä 30.6.2023 alkaen.

Loimaan kaupungin ja Nappulan päiväkotiyhdistys ry:n välinen ostopalvelusopimus varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisestä on irtisanottu 1.6.2024 alkaen (sivla 23.11.2023). Yhteistyötä on tehty vuodesta 1977 alkaen. 1.6.2024 alkaen toiminta siirtyy kaupungin omaksi toiminnaksi.

Touhula varhaiskasvatus Oy:n kanssa tehty sopimus päättyy 2025 ja Verkanappulat Oy:n kanssa tehty sopimus 2026. Molemmissa sopimuksissa on mahdollisuus kahden vuoden option.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä (kasvun ja oppimisen polku).	Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus muodostavat yhtenevän kasvun, kehityksen ja oppimisen polun. Toimintamalleja kehitetään ja yhtenäistetään (mm. nivelvaiheet, avustajapalveluiden ja muiden tukitoimien kriteerit, S2-opetus). Tunnistetaan lasten ja nuorten tuen tarpeet ja reagoidaan niihin nopeasti (oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys, hyvinvoinnin tukeminen).	Nivelvaiheen yhteistyöta- paaminen perusopetuksen kanssa järjestettiin toukokuussa. Toimintamalleja on kehitetty ja yhtenäistetty. Esi- ja perusopetuksen nivelvaiheeseen on valittu vastuuhenkilö. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien tiimi koostuu viikoittain käsittelemään lasten tuen tarpeita sekä niihin reagoimista.	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Liikkumisen, hyvien elintapojen (ravitsemus, liikunta, uni) ja hyvinvoinnin edistäminen.	Päiväkotien toiminnassa ja toimintaympäristöjen kehittämisessä panostetaan liikkumista ja hyvinvointia edistäviin toimintamalleihin. (mm. varhaiskasvatuksen hyvinvointitiimi).	Toimintamalleja kehitetään jatkuvasti liikunnan ja hyvinvoinnin edistämiseen.	Toteutuu

2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmia, jonka tavoitteena ovat turvalliset, terveelliset ja kasvua/oppimista tukevat tilat. Suunnitelmallinen sisäilman seuranta päiväkohteissa.	Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa. Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset (oppimisympäristöjen kehittäminen). Luokkahenki-palvelun käyttöä laajennetaan päiväkoteihin.	Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitys on valmistunut. Suunnitelma toimii ohjaavana suunnitelmana varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä. Jatkovalmistelua varten on perustettu työryhmä, johon kuuluvat sivistys- ja elinympäristölautakunnan puheenjohtajisto sekä sivistys- ja teknisen palvelualan virkamiehiä.	Toteutuu osittain
--	--	---	--	--

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Lapsimäärän/hoidon tarpeen muutokset näkyvät henkilöstömäärän muutoksina varhaiskasvatuksessa (muutoksia tapahtuu myös toimintakauden aikana). Varhaiskasvatuksessa lapsimäärän ja hoidon tarpeen muutokset tuovat oman haasteensa henkilöstösuunnitteluun. Henkilöstön poissaoloilla on merkittävä vaikutus sijaistarpeeseen ja riittävän henkilöstön varmistaminen voi olla ajoittain ongelmallista.

1.8.2022 voimaan tullut varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen merkitsee henkilöstöresurssin lisäystä (mm. erityisopettajien määrän lisäys, resurssin lisäys tuen tarpeisten lasten ryhmissä). Varhaiskasvatuksen tuen ja hyvinvoinnin tiimiä on vahvistettu (erityisopettajat, varhaiskasvatuksen kuraattori, hanketyöntekijänä toimiva alueellinen varhaiskasvatuksen sosionomi).

Sivistyslautakunta päätti huhtikuussa 2023 perustaa kaksi uutta varhaiskasvatuksen erityisopettajan toimea, jotka täytetään 1.8.2023 alkaen. Varsinaisen erityisopetuksen lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajien tehtäviin kuuluu S2-opetusta ja he osallistuvat myös erilaisiin varhaiskasvatuksen kehittämishankkeisiin.

Syyskuusta 2023 alkaen varhaiskasvatuksessa on ollut kolme varhaiskasvatuksen varahenkilöä. Varahenkilöitä käytetään koko varhaiskasvatuksen alueella akuutteihin poissaoloihin (sairauslomat) tai koulutuspäiviin, opettajien SAK-aikaan, kirjaamisajan tai vasukeskusteluiden mahdollistamiseen.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään.

Toistaiseksi avoinna olleisiin tehtäviin on ollut hakijoita kohtaisen hyvin. Vähiten päteviä hakijoita on varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien tehtäviin.

Nykyisestä henkilöstöstä 96 %:lla on muodollinen kelpoisuus tehtävään. Määräaikaisten työntekijöiden osuus on noin 8 %. Määräaikaisuuden perusteena ovat lähinnä erilaiset sijaisuudet ja tehtävien hoidon järjestelyt.

Kesäkuussa henkilöstöresurssi oli 112 htv ja syyskuussa 115 htv.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1
Varhaiskasvatuksen ohjaaja	2	2	2
Palvelusihteeri	2	2	2
Hanketyöntekijä	0	1	1
Perhepäivähoitaja	12	12	11
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	5	5	7
Varhaiskasvatuksen kuraattori	1	1	1
Päiväkodinjohtaja	7	7	7
Varhaiskasvatuksen opettaja	28	28	25
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	51	51	54
Varhaiskasvatuksen ryhmäavustaja	2	2	1
Varhaiskasvatuksen varahenkilö	-	-	3
Yhteensä	112	112	115

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Loimaalla on päiväkotia keskusta-alueella kolme (Puistometsä, Peltoinen, Metsämarjat) ja Hirvikoskella kaksi (Hirvimetsän päiväkotia, päiväkotia Mahlapuisto). Lisäksi päiväkotia on Kauhanojalla, Mellilässä, Metsämaalla, Niinijoella ja Virtaalla.

Metsämaan päiväkotia toimii sisäilmaongelmien takia väistötiloissa. Keskusta-alueella on lisääntyneen hoitopaikkatarpeen takia perustettu kaksi ylimääräistä ryhmää vuoden 2022 aikana (lisäryhmä Puistometsän päiväkodissa, päiväkotia Metsämarjat). Helmikuusta 2023 on toiminut yksi ryhmä entisessä Mahlapuiston päiväkodissa.

Loimaan varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvityksen laadinta käynnistyi syksyllä 2022 (mm. palvelurakenne, tilakysymykset yms.). Selvitys valmistui keväällä 2023 ja se hyväksyttiin sivistyslautakunnassa toukokuussa 2023.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Varhaiskasvatuspalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat palvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta (n. 2 300 000 euroa/vuosi). Yksityisen palvelutuotannon menot ovat kasvaneet merkittävästi Alastaron (2015) ja keskusta-alueen (2016) päiväkotiratkaisujen takia. Sivistyslautakunta hyväksyi 25.5.2023 Touhula Varhaiskasvatus Oy:n 3,9 %:n hinnankorotuksen 1.8.2023 alkaen.

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

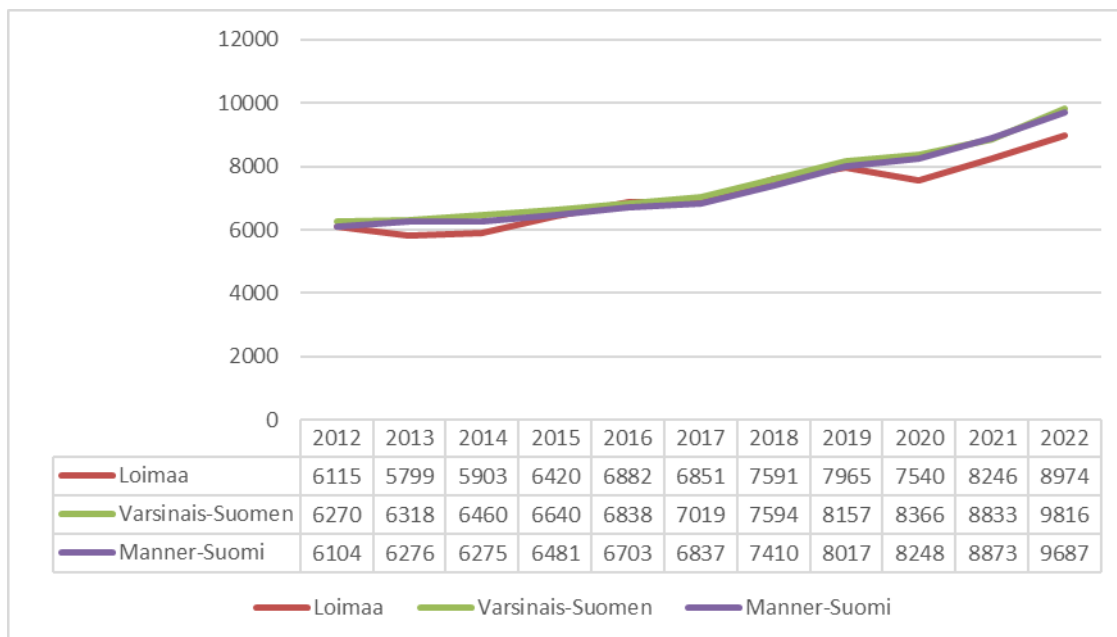
Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot
 Muut olennaiset tunnusluvut ja vertailutiedot.

PERUSTIEDOT	KYSYNTÄ/TARJONTA	TP 2022	TA 2023	TP 2023
TOIMINNAN LAAJUUS Varhaiskasvatus	Lapsia varhaiskasvatuksessa	592	585	593
	joista esiopetuksessa	135	120*	152
	joista päiväkodeissa	555	550	559
	joista perhepäivähoidossa	37	35	34
	Kunnallisen ja hankitun palvelun osuudet päivähoitossa (päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit, %)	60/40	60/40	60/40
	Leikkitoiminta MLL, läsnäolopv.	248	300	48
	Lasten lakisääteinen kotihoidontuki, kotitalouksia keskim. kk	92	100	114
	-lapsia tuen piirissä, keskim. kk	156	135	137
	Yksityisen hoidon kuntalaisä			
	-kotitalouksien lukumäärä	2	3	1
-lapsia tuen piirissä	2	5	1	

*lisäksi kaksivuotisessa esiopetuksessa on noin 50 lasta

Vuoden 2023 aikana varhaiskasvatuksessa on ollut keskimäärin 595 lasta, joista 560 päiväkodeissa ja 35 perhepäivähoitossa. Kotihoidon tuen piirissä lapsia on ollut keskimäärin 137. Esiopetuksen oppilaita oli keväällä 118 ja syksyllä 152.

Lasten päivähoiton kustannuksia 2012 - 2022 (nettokäyttökulut, €/0-6v):

Päivähoidon kustannuksissa näkyy 0-6-vuotiaiden osuuden pieneneminen Loimaan väestöstä vuosina 2012 - 2022 (6,6 % -> 5,2 %).

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

1. Lainsäädännön muutosten vaikutukset palvelujen järjestämiseen (mm. varhaiskasvatustilain muutokset, kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu jne.). Muutokset edellyttävät ennakoitua ja varautumista (toimintaympäristön aktiivinen seuranta), edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta toimintamallien muuttamiseen.
2. Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

1. Tulojen väheneminen (esim. varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muutosten vaikutukset toimintatuottoihin, valtionosuuksien väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.

Toiminnalliset riskit

1. Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.
2. Palvelutarpeen äkilliset muutokset. Varhaiskasvatuksessa lapsimäärän ja hoidon tarpeen muutokset tuovat oman haasteensa henkilöstömitoitukseen ja tilakysymyksiin. Varautuminen edellyttää palvelutarpeen alueellista seuranta ja ennakoitua sekä edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja.
3. Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.
4. Pätevän henkilöstön rekrytointi (esim. varhaiskasvatuksen erityisopettajat). Henkilöstön rekrytointihaasteeseen voidaan varautua mm. luomalla positiivista työnantajakuva, huolehtimalla asiallisista työskentelyolosuhteista ja kilpailukykyisestä palkasta sekä mahdollistamalla henkilöstön kouluttautumista.

Muut perustelutiedot

Arviointikohde	Mittari	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Varhaiskasvatus	Päivähoitotoiminnan laatu koetaan hyväksi palautearviointikyselyissä (vastausten keskiarvo, asteikko 1-4)	3,44	Kyselyä ei toteutettu vuonna 2022.	3,5-4,0	3,45
	Hoitopäivän hinta (€/päivä), omatoiminta				
	- perhepäivähoito	98,0	156,0	95-100	88,0
	- ryhmäperhepäivähoito	113,0	-	-	-
	- päivähoito (päiväkodit)	91,0	76,0	90-95	88,0
	Hoitopäivän hinta (€/päivä), hankittu palvelu				
	- päivähoito (päiväkodit)	72,0	68,0	70-75	67,0

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut Vuosi 2023

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteen uudistamista 2023 - 2024.
- Hoitopäivämaksujen väheneminen (asiakasmaksulain muutos), noin 100 000 €.
- Varhaiskasvatuksen palvelurakenteen uudistaminen (Hirvikosken alue). Leasing-päiväkoti lisää varhaiskasvatuksen käyttömenoja varhaiskasvatuksen budjetissa, kun sisäisten vuokratulujen tilalle tulevat ulkoiset vuokratulot (noin 300 000 €)
- Palkankorotusten vaikutus (3,05 %) noin 110 000 €.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstölisäykset (hoidon tarve, varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen, hanketoiminta) noin 280 000 €. Hanketoiminta näkyy vastaavasti myös toimintatuottojen lisääntymisenä (noin 165 000 €).
- Varhaiskasvatuksen ostopalvelujen hinnankorotukset (noin 135 000 euroa).

Varhaiskasvatus (Ulkoinen)

	TA (alkup.) 2023	TA-muutokset	MTA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama €	Toteuma-%
Toimintatuotot	727 900	-170 000	557 900	781 790	223 890 ▲	140 %
Toimintakulut	-8 349 770	-490 922	-8 840 692	-9 034 342	-193 650 ▲	102 %
Toimintakate	-7 621 870	-660 922	-8 282 792	-8 252 552	30 240 ▲	100 %
Poistot ja arvonalentumiset						
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-7 621 870	-660 922	-8 282 792	-8 252 602	30 190 ▲	100 %
Sisäiset erät						
Toimintatuotot	30 000		30 000		-30 000	
Toimintakulut	-945 000		-945 000	-1 068 322	-123 322 ▲	113 %

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot toteutuivat merkittävästi (noin 220 000 €) budjetoitua suurempina. Hoitopäivämaksut eivät vähentyneet niin paljon kuin oli ennakoitu, vaan toteutuivat 40 000 euroa arvioitua suurempina. Myös varhaiskasvatuspalvelujen myynnistä vieraskuntalaisille tuli tuottoja budjetoitua enemmän. Lisäksi hankerahoitusta kohdentui vuodelle 2023 noin 125 000 euroa arvioitua enemmän. Hankerahoituksesta noin 60 000 euroa siirtyi vuodelle 2024.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintatuotot lisääntyivät noin 80 000 euroa. Kasvua oli erityisesti hankerahoituksessa (noin 210 000 €) ja vähennystä puolestaan hoitopäivämaksuissa noin 140 000 euroa (varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos 1.3.2023).

Varhaiskasvatuksen toimintakulut ylittyivät noin 190 000 euroa. Henkilöstökulut ylittyivät noin 110 000 eurolla. Tämä selittyy arvioitua suuremmalla henkilöstömäärällä (hoidon tarpeen kasvu, lasten tuen tarve, hanketoiminta) ja korkeilla

sijaisuuskuluilla. Myös aine- ja tarvikemenoissa sekä muissa kuluissa (vuokrat) oli ylitystä yhteensä noin 90 000 euroa, mutta vastaavasti palvelujen ostot ja avustukset alittuivat jonkin verran.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintakulut lisääntyivät noin 890 000 eurolla. Henkilöstökulujen kasvu oli noin 525 000 euroa (henkilöstömäärän kasvu, merkittävästi laajempi hanketoiminta, palkankorotusten vaikutus). Muiden toimintakulujen (vuokrat) kasvu oli noin 365 000 euroa, mikä perustuu Hirvimetsän päiväkodin leasing-vuokraan. Palvelujen ostot lisääntyivät noin 60 000 euroa. Aine- ja tarvikemenot olivat molempina vuosina samalla tasolla ja avustukset (kotihoiton tuki) vähenivät vuonna 2023 noin 70 000 eurolla.

Perusopetus ja keskiasteen koulutus

Toimiala: Sivistys

Toimielin: Sivistyslautakunta

Palveluala: Perusopetus ja keskiasteen koulutus

Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Opetuspalvelujen päämääränä on järjestää erilaiset oppilaat huomioon ottavaa, laadukasta ja tehokasta kasvatusta ja opetusta turvallisessa ja monipuolisessa oppimisympäristössä. Päämäärän saavuttamisen kannalta keskeisiä kriittisiä menestystekijöitä ovat mm.: monipuolinen opetustarjonta sekä turvallinen ja ajanmukainen oppimisympäristö, kodin ja koulun välinen yhteistyö, toimiva opiskeluhoito ja yksilöllinen tuki oppilaalle, henkilöstön oikea mitoitus ja työntekijöiden työhyvinvoinnista huolehtiminen sekä palveluprosessien kehittäminen ja toiminnan priorisointi.

Esiopetusta ei järjestetty lukuvuosina 2022 – 2024 koulujen yhteydessä, mutta Hirvikosken yhtenäiskoulussa on ollut mahdollisuus kehitysvammaisten esiopetukseen.

Perusopetukseen kuuluvat oppivelvollisuuskoulut, joissa annetaan opetusta vuosiluokille 1-9. Loimaan kaupungin perusopetuksen kouluverkko käsittää yhteensä kuusi alaluokkien koulua ja yhden yläluokkien koulun sekä yhden yhtenäiskoulun. Osa Mellilän yläkoululaisista käy Kosken Seudun yläasteella kouluaan (kouluyhteistyösopimus).

Pienryhmäopetusta järjestetään Kauhanojan koululla, Keskuskoululla, Puistokadun koululla ja Hirvikosken yhtenäiskoululla. Muilla kouluilla erityisen tuen palveluja järjestetään yleisopetuksen ryhmissä. Lisäksi perusopetuksessa on yhteensä kahdeksan laaja-alaista erityisopettajaa.

Loimaalla on ollut **erityisopetus sopimuksia** naapurikuntien (Koski TI, Marttila, Oripää, Pöytyä) kanssa. Sopimukset on päivitetty joulukuussa 2019. Keväällä 2023 sopimus tehtiin myös Auran kunnan kanssa. Yhteistyötä on tällä hetkellä Auran, Kosken TI, Marttilan ja Pöytyän kuntien kanssa. Naapurikuntia, jotka lähettävät erityisoppilaitaan, laskutetaan vuosittain sopimuksen mukaisesti. Yhteistyö Kosken TI kunnan kanssa yläkoululaisten opetuksen järjestämisessä jatkuu vuonna 2011 tehtyjen sopimusten pohjalta (sopimus päivitettiin vuonna 2020).

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä luoda pohjaa hyvälle kasvuille. Toimintaa järjestetään joka päivä Asemanseudun koululla, Kauhanojan koululla, Keskuskoululla, Kirkonkylän koululla, Metsämaan koululla, Niinijoen koululla sekä Hirvikosken yhtenäiskoululla. Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnittelu- ja koordinoititehtävät on nimetty kahdelle aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajalle ja toimintaa ohjaamaan laaditaan lukuvuodeksi toimintasuunnitelma.

Tukipalveluiden henkilöstön muodostavat esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen opiskelijoiden opiskeluhoitohenkilöstö (kuraattorit ja psykologit). Opiskeluhoito on siirtynyt hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa.

Perusopetuksessa on vuosittain käynnissä useita erilaisia **hankkeita**, joilla pyritään kehittämään palveluja ja toimintoja. Hankehakemukset ja –raportit käsitellään sivistyslautakunnassa.

Toimintaympäristön muutos

Taloustilanteen vaikutus palveluihin (mm. palvelujen laajuus).

Erilaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Ukrainan tilanteella on ollut vaikutusta perusopetuksen valmistavaan opetukseen. Hirvikosken yhtenäiskoululla oli lukuvuonna 2022-2023 kolme valmistavan opetuksen ryhmää ja Keskuskoululla yksi. Oppilaita valmistavassa opetuksessa oli 53 (ukrainalaisia 42). Lukuvuoden 2023-2024 alkaessa valmistavassa opetuksessa on 12 oppilasta ja opetusryhmiä yksi. Jatkossa tilanteella on merkittävää vaikutusta S2-opetukseen, ja tähän onkin osoitettu lisäresursseja lv. 2023-2024.

Korona-pandemiasta palautuminen-> lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen.

Perusopetusta on järjestetty normaaliolojen lainsäädännön mukaisesti. Opetuksen järjestäjää ohjeistettiin varautumaan koronatilanteen jatkumiseen osana normaalia varautumista. Suositeltavaa on ollut jatkaa korona-aikana opittuja hyväksi havaittuja hygieniatoimia.

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys ja hyvä kohdentuminen-> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Oppilasmäärän muutokset ja oppilaiden tuen tarve vaikuttavat palvelujen järjestämiseen (henkilöstömäärä, tuntikehyt, ryhmäkoot jne.).

Loimaan uuden strategian käyttöönottoaminen. (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2023 perusopetuksen toiminnalliset tavoitteet painoutuivat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Perusopetuksessa painottuu myös Osaavan työvoiman Loimaa -kärkihankkeeseen. Yritysten ja työmahdollisuuksien tunnettavuuden parantamiseen pyritään mm. suunnitelmallisella yritysten ja koulujen yhteistyöllä (esim. työpaikkavierailut). Osaavan työvoiman Loimaa -kärkihanketta tuetaan opetussuunnitelman mukaisesti yrittäjyyskasvatuksella (mm. teemapäivät, monialaiset oppimiskokonaisuudet, laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien painotukset).

Ketterää osaamista -hankkeen myötä Loimaalle on laadittu yritysvierailukortteja jäsentämään oppilaitosten ja yritysten välisiä vierailuja. Korttien tarkoitus on toimia viestintävälineenä ja yhteystietojen säilytyspaikkana. Ideana on siis, että yritykset näkevät, millaisilla teemoilla vierailuille tultaisiin, ja opettajat näkevät, mihin yrityksiin vierailuja otetaan vastaan.

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat osa kouluarkea ja oppilaiden tulee päästä matalalla kynnyksellä palvelujen piiriin. Keskeistä annettaessa pedagogista tukea on oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys ja oppilaan hyvinvoinnin tukeminen.

Perusopetuksen oppilaille on oikeus opiskeluhooltoon. Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Opiskeluhoollotyötä tehdään yhteistyössä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Koulujen opiskeluhoollotyön toimintamallit ja periaatteet on kirjattu esi- ja perusopetuksen opiskeluhoollotussuunnitelmaan. 1.1.2023 alkaen opiskeluhoollopalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle.

Perusopetuksen 5., 8. ja 9. luokkalaiset osallistuvat säännöllisesti kouluterveyskyselyyn. Kyselyn tuloksia hyödynnetään mm. opiskeluhoollolisten yms. palvelujen suunnittelussa. Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2023.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunnitteluun**

Opetussuunnitelmia uudistettaessa osallistetaan huoltajia ja oppilaita suunnitelman valmisteluvaiheessa.

Perusopetuksen oppilaille ja huoltajilla on mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintoihin ja ajankohtaisiin asioihin mm. oppilaskunnan ja vanhempainyhdistysten kautta.

Perusopetuksessa toteutetaan säännöllisesti asiakastyytyväisyys- yms. kyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Eryteisesti päätöksissä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamista tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkoarviointien arviointi. Vuoden 2023 aikana ei perusopetuksessa tehty erillisiä ennakkoarviointien arviointeja, eikä järjestetty keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia.

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Perusopetuksen koulukuljetusten hankinnalla on merkittävää paikallista yritysvaikutusta, sillä useat paikalliset liikennöitsijät osallistuvat kuljetuspalvelujen tuottamiseen. Koulukuljetukset on kilpailutettu vuosille 2021-2024 (+ optio 2025-2026). Kuljetusten hankinta on vuositasolla noin 1,3 milj. euroa. Vuoden 2023 lopulla kartoitettiin liikennöitsijöiden näkemystä optiovuoden käyttöön ja sivistyslautakunta päätti tammikuussa 2024 option käyttämisestä lv. 2024-2025.

Loimaan kaupunki on mukana Turun kaupungin hallinnoimassa seutuhankintoja koskevassa yhteistyösopimuksessa (mm. oppikirja-, askartelu-, toimisto- ja koulutarvike- yms. hankinnat).

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Sivistysvaliokunta on hyväksynyt perusopetuksen kestävän kehityksen ohjelman (13.12.2017).

Kestävän kehityksen ohjelma on työväline, jonka avulla kestävän elämäntavan oppimisesta tehdään suunnitelmallinen osa koulun toimintaa. Koulujen kestävän kehityksen työhön velvoittavat myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Kestävän kehityksen kasvatuksen ja koulutuksen visiona on kestävään elämäntapaan sitoutuneet kansalaiset, joiden tiedot, taidot ja motivaatiota kartutetaan kaikkeen kasvatukseen ja koulutukseen sisäänrakennetulla kestävän kehityksen kasvatuksella.

Kasvatus ja koulutus ovat avainasemassa ympäristötietoisuuden lisäämisessä ja kestävään elämäntapaan oppimisessa. Koulujen ja oppilaitosten tehtävänä on huolehtia, että kaikenikäisillä kansalaisilla on sellaisia tietoja, taitoja, valmiuksia ja näkemyksiä, että kestävän ja oikeudenmukaisen tulevaisuuden rakentaminen ja kestävään elämäntapaan sitoutuminen onnistuvat.

Loimaan Keskuskoulu on useamman kerran palkittu ns. Vihreällä lipulla, joka on kansainvälinen tunnustus yhteisöille, jotka toimivat kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kuljetusten kilpailuksessa otettiin huomioon 1.8.2021 voimaan tullut puhtaiden ajoneuvojen direktiivi. Vähäpäästöisistä autoista oli mahdollisuus saada ns. laatupisteitä tai mikäli sopimuskauden aikana hankkii puhtaamman auton, saa korotettua kilometrihintaa.

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Kouluverkon ja opetuspalvelujen kehittäminen kouluverkkoselvityksen ja kouluverkkopäätöksen mukaisesti.

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Vuonna 2023 on ollut käynnissä mm. perusopetuksen tasa-arvon edistämiseen liittyvä hanke, jossa oppilaille tarjotaan lisätukea opiskeluun (esim. ryhmäkokojen pienentäminen, avustajapalvelut). Hankkeelle on myönnetty avustusta 187 040 euroa.

Valtionavustusta on myönnetty myös kerhotoiminnan tukemiseen (14 000 €) ja harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen (45 000 €). Näiden hankkeiden tavoitteena on saada aikaan monipuolista, lapsen ja nuoren kasvua tukevaa vapaa-ajantoimintaa, mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.

Lukuvuonna 2022-2023 käynnistyivät digitaalisten taitojen ja oppimisympäristöjen kehittämiseen liittyvät hankkeet. Näiden hankkeiden tavoitteena on edistää lasten ja nuorten ymmärrystä, taitoja ja osaamista medialukutaidossa, tv-taidoissa sekä ohjelmointitaidoissa. Tavoitteena on myös kehittää ratkaisuja ja toimintamalleja, jotka lisäävät oppimisen digitalisaation laatua ja edistävät opetussuunnitelman perusteiden mukaista tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä. Molemmat hankkeet jatkuivat myös lv. 2023-2024. Oppimisympäristöjen kehittämiseen haettiin keväällä 2023 jatkorahoitusta, mutta rahoitusta ei myönnetty.

Lisäksi Loimaan kaupungille on myönnetty avustusta 160 000 euroa varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen koronaepidemian vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 2022-2024.

Keväällä 2023 päivitettiin esi- ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, perusopetuksen opetussuunnitelman osia (erityisesti opiskeluhuollon osuus) sekä valmistavan opetuksen opetussuunnitelma.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä (kasvun ja oppimisen polku).	Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus muodostavat yhtenevän kasvun, kehityksen ja oppimisen polun. Toimintamalleja kehitetään ja yhtenäistään (mm. nivelvaiheet, avustajapalveluiden ja muiden tukitoimien kriteerit, S2-opetus). Tunnistetaan lasten ja nuorten tuen tarpeet ja reagoidaan niihin nopeasti (oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisevyys, hyvinvoinnin tukeminen).	<p>Nivelvaiheen yhteistyöta- paaminen varhaiskasvatuksen kanssa järjestettiin toukokuussa.</p> <p>Toimintamalleja on kehitetty ja yhtenäistetty. Varhaiskasvatuksessa on nimetty vastuuhenkilö esi- ja perusopetuksen nivelvaiheeseen.</p> <p>Perusopetuksen tuntikehykseen on varattu S2-opetuksen resurssia aiempaa enemmän, koska maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä on lisääntynyt.</p>	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Liikkumisen, hyvien elintapojen (ravitsemus, liikunta, uni) ja hyvinvoinnin edistäminen.	<p>Koulujen toiminnassa ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi panostetaan liikkumista ja hyvinvointia edistäviin toimintamalleihin.</p> <p>Hyvinvoinnin vuosikellon laatiminen ja toteuttaminen yläkouluissa (mm. turvataidot, arjen valinnat, itsetuntemus ja vahvuudet, kaveritaidot, tunnetaidot, selviytymiskeinot, arvot ja asenteet, unelmat ja luottamus elämään).</p> <p>MOVE-testien tulokset ovat keskimäärin valtakunnan keskitasolla.</p> <p>Kouluterveyskyselyn tulokset ovat parantuneet edellisestä mittauksesta.</p>	<p>Hyvinvoinnin vuosikello on otettu käyttöön kouluissa. Henkilöstölle on järjestetty ja järjestetään myös jatkossa aiheeseen liittyvää koulutusta.</p> <p>Loimaan MOVE-tulokset ovat testattavasta lajista riippuen pääosin maan keskitason alapuolella, joiltakin osin myös keskitasoa parempia. Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos Loimaalla on 47,2 %, kun koko maan tulos on 38,4 %, eli 38,4 %:lla 5. ja 8. luokkalaisista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista.</p>	Toteutuu osittain
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Monipuolinen kerhotarjonta eri kouluilla. Toiminnalla voidaan osallistaa tukea opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumista, tarjota mielekäästä tekemistä vapaa-aikaan ja herättää kiinnostusta harrastustoimintaan. Toimintaan haetaan valtionavustusta.	<p>Toteutuneiden kerhojen määrä (40-45 kerhoa).</p> <p>Osallistujamäärä (400-450 opp.).</p> <p>Myönnetty valtionavustus (55 000 - 60 000 euroa).</p>	<p>Lukuvuonna 2022-2023 toteutui 36 kerhoa, joissa osallistujia oli 340-360. Syyslukukaudella 2023 kerhoja on ollut 38 ja osallistujia 370-380.</p> <p>Valtionavustusta kerhotoiminnan tukemiseen on myönnetty 14 000 € ja harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseen 45 000 €.</p>	Toteutuu

2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmia, jonka tavoitteena ovat turvalliset, terveelliset ja kasvua/oppimista tukevat tilat. Suunnitelmallinen sisäilman seuranta kouluissa.	Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa. Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset (oppimisympäristöjen kehittäminen). Luokkahenki-palvelun käyttö toteutuu kaikissa kouluissa.	Sisäilmaa on kevään 2023 aikana seurattu Asemanseudun koululla, Keskuskoululla, Kirkonkylän koululla, Puistokadun koululla ja HYK:ssä (Luokkahenki). Lukuvuoden 2023-2024 aikana seurantaa on siirretty Kauhanojan ja Metsämaan kouluille	Toteutuu osittain
--	---	---	--	--

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Henkilöstömäärä on pystytty palveluverkon muuttuessa sopeuttamaan eläköitymisten ja määräaikaisten virkasuhteiden kautta.

Oppilasmäärän väheneminen, tuntikehyksen ja opetusryhmien määrän muutokset vaikuttavat myös opettajien määrään ja työtunteihin. Joillakin opettajilla voi olla haastetta saada opetusvelvollisuus täyteen ja toisaalta pitää opettaa useammalla koululla. Näillä voi olla jatkossa oma vaikutuksensa henkilöstön pysyvyyteen ja uusien henkilöiden rekrytointiin. Oppilaiden tuen tarve vaikuttaa erityisesti koulunkäynninohjaajien määrään ja resurssitarve vaihtelee vuosittain merkittävästi.

Henkilöstön poissaoloilla on merkittävä vaikutus sijaistarpeeseen ja riittävän henkilöstön varmistaminen voi olla ajoittain ongelmallista.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään.

Toistaiseksi avoinna olleisiin tehtäviin on ollut hakijoita kohtaisen hyvin. Vähiten päteviä hakijoita on erityisopettajien tehtäviin. Määräaikaisten tehtävien täyttäminen on ajoittain ollut haasteellista.

Henkilöstön osaamista on tuettu mm. kehittämishankkeisiin liittyvillä koulutuksilla. Lisäksi vuosina 2022-2023 olemme hankkineet henkilökunnalle ns. nepsy-valmentajakoulutusta. Nämä koulutukset jatkuvat myös vuonna 2024.

Opettajista muodollinen kelpoisuus on 94 %:lla ja koulunkäynninohjaajista 98 %:lla. Henkilöstöstä määräaikaisessa virka- ja työsuhteessa on noin 26 %. Määräaikaisuudet perustuvat lähinnä sijaisuuksiin ja tehtävien hoidon järjestelyihin.

Seuraavassa taulukossa on eri nimikkeiden kohdalla jonkin verran muutosta edellisiin vuosiin verrattuna. Tämä perustuu lähinnä vuonna 2023 toteutettuihin tehtävien hoidon järjestelyihin (esim. päätoimisen tuntiopettajan tehtävä täytettiin virkana), jotta nimikkeet vastaavat paremmin nykyisiä tehtäviä. Lisäksi talouspuolelta palvelusihteeriresurssia siirrettiin sivistyspalveluihin 0,4 htv (hyvinvointialueuudistus). Opiskeluhoollon kuraattorit ja psykologit siirtyivät 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle.

Kesäkuussa henkilöstöresurssi oli 186,4 htv ja syyskuussa 188,4 htv.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Sivistysjohtaja	1	1	1
Palvelusihteeri	5	5	5
Rehtori	4	4	4
Luokanopettaja	51	51	51
Lehtori	30	30	31
Pt. tuntiopettaja	23	23	22
St. tuntiopettaja	0	0	0
Erityisluokanopettaja	14	14	15
Erityisopettaja	8	8	8
Esikoulun opettaja	0	0	0
Koulunkäynninohjaaja	48	48	51
Apip-toiminnan ohjaaja	4	4	3
Koulukuraattori	3	0	0
Koulupsykologi	3	0	0
Perusopetus (yhteensä)	194	188	190

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarvittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Loimaan kaupungin perusopetuksessa on kahdeksan koulua. Kouluverkon muutoksen jälkeen tilojen käyttö on tehostunut. Koulujen tämänhetkinen vapaa kapasiteetti mahdollistaa tarvittaessa oppilasmäärän lisääntymisen.

Asemanseudun, Kauhanojan ja Niinjoen koulujen tiloissa on myös varhaiskasvatusta.

Koulukiinteistöissä on ajoittain esiintynyt sisäilmaongelmia (mm. Hirvikosken yhtenäiskoulu ja Kirkonkylän koulu). Yhtenäiskoululla ja Kirkonkylän kouluilla tehtiin vuonna 2019 sisäilmakorjauksia. Puistokadun koululla ja Hirvikosken yhtenäiskoululla on kevästä 2021 alkaen toteutettu sisäilmaseurantaa (ns. Luokkahenki). Sivistyslautakunta päätti syyskuussa 2021 ottaa ko. palvelun käyttöön laajemminkin. Sopimus mahdollistaa 50 - 55 luokkatilan seurannan kerrallaan ja tarkoitus on toteuttaa seurantaa kaikilla kouluilla tietyn aikataulun mukaisesti.

Kouluverkkoselvityksen mukaan koulukäytössä säilyviin kiinteistöihin on perusteltua tehdä suunnitelmat kunnossapitotoimista ja korjaustarpeista, jotta kiinteistöt olisivat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset. Vuosina 2023-2024 tulisi suunnitella Hirvikosken yhtenäiskoulun korjausten (2019) jatkaminen, Puistokadun koulun käsityötilan ja piha-alueen kunnostaminen, Asemanseudun koulun vanhan osan kunnostaminen sekä Keskuskoulun ns. kakkosvaiheen toteuttaminen (liikuntatila, ruokala, apip-tilat). Edellä mainitut selvitykset eivät vuonna 2023 edenneet. Yksittäisten selvitysten tilalla on perusteltua valmistella kokonaisvaltaisempi koulu- ja liikuntatiloja koskeva selvitys.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Opetuspalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat kuljetusten hankinta. (n.1 300 000 euroa/vuosi). Kuljetukset on kilpailutettu lukuvuosille 2021-2024 (+ kaksi optiovuotta). Kuljetusten hintatason nousu kilpailutuksessa, kouluverkkomuu-
tos ja polttoaineen merkittävä hinnannousu ovat kasvattaneet kuljetuskustannuksia.

Sivistyslautakunnan päätöksen (25 §/2023) mukaan oppilaskuljetusten kilometrihintoja korotettiin 0,10 euroa ajalla 4.1.-3.6.2023. Korotus koski sivistysvaliokunnan 28.1.2021 (8 §) päätöksen mukaisia linjaliikenteen ulkopuolisten oppilaskuljetusten hankintoja. Vastaava päätös tehtiin 30.8.2023 (83 §) ajalle 9.8.-20.12.2023.

Palvelujen ostoihin kirjataan myös lukiokoulutuksesta aiheutuvat kustannukset eli todellisten kustannusten ja valtionosuiden välinen erotus (noin 600 000 - 700 000 euroa/vuosi).

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

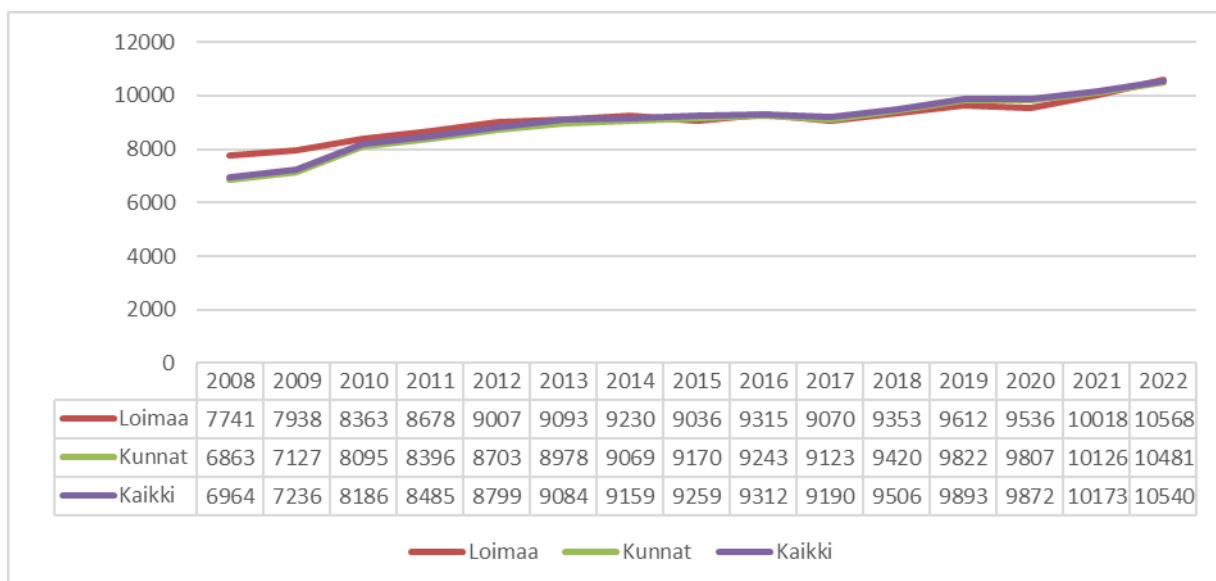
Muut olennaiset tunnusluvut ja vertailutiedot.

PERUSTIEDOT		TP 2022	TA 2023	TP 2023
Oppilaat kouluittain (TA 2023 keskiarvo syksy 2022 ja arvio syksy 2023)	Asemanseudun koulu	62	57	58,5
	Kauhanojan koulu	54,5	51	48,5
	Keskuskoulu	374	381	371
	Kirkonkylän koulu	109	108	106
	Metsämaan koulu	50	47	48
	Niinijoen koulu	37,5	36	35
	Puistokadun koulu	313,5	308	304
	Hirvikosken yhtenäiskoulu	416,5	405	410
Oppilaat perusopetuksessa	Oppilaat yht.	1417	1393*	1381*
	Yleisopetus	1314	1288	1281
	Luokkamuotoinen erityisopetus	103	105	100
	Osa-aikaiseen erityisopetuksen osallistuneet	322	350 - 360	334
	Tehostetun tuen oppilaat	212	210 - 215	192
Vieraskuntalaisia	Perusopetus	2,9 %	2,5 %	3,2 %
	Erityisopetus	14,5 %	12,5 %	15,6 %

* luvuissa eivät ole mukana mahdolliset valmistavan opetuksen oppilaat, joita lv. 2022-2023 on noin 50 (Keskuskoulu ja HYK).

Kevätlukukaudella 2023 valmistavassa opetuksessa oli enimmillään 53 oppilasta ja syyslukukaudella 2023 valmistavan opetuksen oppilaita oli 12.

Perusopetuksen käyttökustannukset 2008 - 2022 (OPH:n raportit):

Perusopetuksen käyttökustannusten kehitykseen vaikuttavat monet tekijät. Loimaalla haastetta tuovat mm. useat (pienehköt) yksiköt, laaja erityisopetus, laaja tuntikehys sekä kuljetusoppilaiden merkittävä osuus. Koulukohtaiset erot

yleisopetuksen opetuskustannuksissa ovat Loimaalla huomattavat. Erot ovat monen tekijän summa, mutta ainakin oppilasmäärä sekä erityisesti kiinteistöhuolto- ja kuljetuskustannukset ovat tässä mielessä merkittäviä tekijöitä. (taulukon kustannukset sisältävät sairaala- ja vammaisopetuksen).

Vertailutietoja (v. 2022) muutamista (samankokoisista) kunnista (OPH:n raportit):

Kunta	Oppilaat	Opetustun- nit/ opp	Opetus €/tunti	Kuljetusop- pilaat	Kuljetus €/opp	Ruokailu €/opp/pv	Yhteensä €/opp
Forssa	1 266,5	78	85	224,5	2 861	3,66	11 017
Kauhajoki	1 262	80	73	406	2 366	3,84	10 496
Lieto	2 516,5	63	74	513	1 241	3,16	8 274
Loimaa	1 370	81	67	540	2 113	2,76	10 568
Naantali	1 906	69	77	372	2 228	3,58	10 401
Uusikaupunki	1 340,5	73	85	375	1 204	5,53	11 115
Kunnat yhteensä	518 341,5	73	73	103 202	2 306	3,01	10 481

Edellä olevan taulukon perusteella erityisesti opetuksen määrä (tuntikehys) ja kuljetuskustannukset ovat merkittävimmät tekijät, jotka nostavat oppilaskohtaisia kustannuksia Loimaalla. Viime vuosina Loimaan ero keskimääriisiin oppilaskohtaisiin kustannuksiin on pienentynyt, mikä perustuu lähinnä tuntikehysten vähentämiseen. Pinta-alalta laajassa kunnassa koulukuljetusten kustannukset ovat joka tapauksessa jatkossakin merkittävät. Tämän takia kustannuksissa on ongelmallista päästä valtakunnalliselle tasolle, mutta vuosina 2017 - 2021 Loimaan kaupungissa oppilaskohtaiset kustannukset ovat olleet alle valtakunnan keskiarvon. (edellä olevan taulukon luvut eivät sisällä sairaala- ja vammaisopetusta).

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

- Lainsäädännön muutosten vaikutukset palvelujen järjestämiseen (mm. opetussuunnitelmien muutokset, oppivelvollisuuden laajentaminen yms.). Muutokset edellyttävät ennakointia ja varautumista (toimintaympäristön aktiivinen seuranta), edellytyksiä nopeaan päätöksentekoon ja valmiutta toimintamallien muuttamiseen.
- Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

- Tulojen väheneminen (esim. valtionosuuksien väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.
- Hankerahoituksen väheneminen. Opetuspuolella on viime vuosina saatu merkittävästi taloudellista resurssia erilaisiin hankkeisiin, joilla on voitu kehittää palveluja. Jatkossakin olennaista on aktiivinen hanketoiminnan seuranta ja panostaminen hankerahoituksen hakemiseen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Toiminnalliset riskit

- Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.
- Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.
- Pätevän henkilöstön rekrytointi (esim. erityisopettajat). Henkilöstön rekrytointihaasteeseen voidaan varautua mm. luomalla positiivista työnantajakuvaa, huolehtimalla asiallisista työskentelyolosuhteista ja kilpailukykyisestä palkasta sekä mahdollistamalla henkilöstön kouluttautumista.

Muut perustelutiedot

Arviointikohde	Mittari	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Perusopetus	Oppilaita/opettaja perusopetuksessa	11,5	11,3	11,1	11,1
	Oppilaita/opettaja laaja-alainen erityisopetus	186	184	175	175
	30.9. jatkokoulutuksen ulkopuolelle jäävät/edellisenä keväänä 9.luokan päättötodistuksen saaneet	0 %	0 %	0 %	0 %
	Perusopetuksen käyttökustannukset (yleis- ja erityisopetus) € / opp	9 260	9 540	9 800	10 100
	Perusopetuksen laatu koetaan hyväksi palautearviointikyselyissä (vastausten keskiarvo, asteikko 1-4)	Kyselyä ei ole toteutettu.	3,4	3,3-3,5	Kyselyä ei toteutettu vuonna 2023.
	Oppilasmäärä/opetusryhmä				
	1-2 lk 3-6 lk 7-9 lk	16,7 18,1 16,4	16,1 18,0 15,8	17-18 18-19 16-17	16,1 18,0 15,8
Iltapäivätoiminta	Oppilaita apip-toiminnan piirissä: 1-2-luokat	133	131	145	150
	Oppilaita apip-toiminnan piirissä: 3-9-luokat	30	27	30	18
	Ohjaustuntien määrä/vko	405	405	410	420

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuosi 2023

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteen uudistamista 2023 - 2024.
- Opiskeluhooltohenkilöstön siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023 (noin 300 000 €).
- Palkankorotusten vaikutus (3,05 %) 270 000 €.
- Palvelujen ostoissa on otettu huomioon kuljetuskustannusten todennäköinen kasvu (hinnannousu, yritysvierailut). (noin 100 000 €).
- Kotikuntakorvausten väheneminen (vieraskuntalaisten oppilaiden määrän väheneminen) noin 200 000 euroa.
- Hanketoiminta on otettu huomioon siinä laajuudessa kuin hankkeista on tällä hetkellä päätöksiä.

Perusopetus ja keskiasteen koulutus (Ulkoinen)

	TA (alkup.) 2023	TA-muutokset	MTA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama €	Toteuma-%
Toimintatuotot	1 124 600	213 000	1 337 600	1 678 191	340 591 	125 %
Toimintakulut	-13 110 000	-871 021	-13 981 021	-14 386 492	-405 471 	103 %
Toimintakate	-11 985 400	-658 021	-12 643 421	-12 708 301	-64 880 	101 %
Poistot ja arvonalentumiset						
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-11 985 400	-658 021	-12 643 421	-12 708 452	-65 031 	101 %
Sisäiset erät						
Toimintatuotot				-573 	-573	
Toimintakulut	-2 826 800		-2 826 800	-3 026 642	-199 842 	107 %

Perusopetuksen toimintatuotot toteutuivat merkittävästi (noin 340 000 €) budjetoitua suurempina. Mm. kotikunta- ja opetuskorvaukset yms. myyntituotot ovat noin 250 000 euroa arvioitua suurempia. Tämä selittyy lähinnä vieraskuntalaisten lasten osuuden lisääntymisellä ja hyvinvointialueelle tuotettujen palvelujen (kehitysvammaisten apip-toiminta ja loma-ajan hoito) myyntituloilla. Hankerahoituksessa ylitys oli noin 70 000 euroa. Hankerahoituksesta noin 240 000 euroa siirtyi vuodelle 2024.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintatuotot lisääntyivät noin 290 000 eurolla. Merkittävimmin (noin 200 000 €) lisääntyivät kotikunta- ja opetuskorvaukset sekä hankerahoitus (85 000 €).

Perusopetuksen toimintakulut ylittyivät noin 405 000 eurolla. Henkilöstökulut ylittyivät noin 190 000 eurolla. Tätä selittävät mm. arvioitua suurempi henkilöstömäärä (lasten/nuorten lisääntyvään tuen tarve, maahanmuuttajalasten opetus, hanke-toiminnan laajuus) sekä sijaisuuskulut. Palvelujen ostoissa ylitys on noin 245 000 euroa ja perustuu lähinnä erilaisten asiakaspalvelujen ostojen ylittymiseen (muissa kunnissa opiskelevien oppilaiden maksuosuus, lukiokoulutuksen maksuosuus) ja kuljetuskustannusten kasvuun (polttoaineen hinnannousun kompensatio). Henkilöstökulut ja palvelujen ostot oli myös budjetoitu jossain määrin epärealistiselle tasolle (vrt. vuoden 2022 toteutuma). Sen sijaan aine- ja tarvikemenot sekä muut kulut alittuivat jonkin verran (noin 30 000 euroa).

Vuoteen 2022 verrattuna toimintakulut lisääntyivät noin 690 000 eurolla. Henkilöstökulujen kasvu oli noin 535 000 euroa (laajempi hanketoiminta, palkankorotusten vaikutus, sijaisuuskulujen lisääntyminen). Palvelujen ostot kasvoivat noin 160 000 euroa, mikä kohdentuu pääosin asiakaspalvelujen ostoihin (opetuspalvelujen ostot, lukiokoulutuksen maksuosuus). Sen sijaan aine- ja tarvikemenot sekä muut kulut toteutuivat vastaavalla tasolla kuin vuonna 2022.

Sivistyspalvelujen hallinto
Sivistyspalvelujen hallinto (Ulkoinen)

	TA (alkup.) 2023	TA-muutokset	MTA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama €	Toteuma-%
Toimintatuotot	100 		100	26 816	26 716	26 816 %
Toimintakulut	-255 500	-4 367	-259 867	-252 878	6 989 	97 %
Toimintakate	-255 400	-4 367	-259 767	-226 062	33 705 	87 %
Poistot ja arvonalentumiset						
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-255 400	-4 367	-259 767	-226 170	33 597 	87 %
Sisäiset erät						
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-25 300 		-25 300	-69 313	-44 013	274 %

Toimintatuottoihin on kirjattu vieraskielisten oppilaiden opetukseen myönnetty valtionavustus, jota ei ole ollut talousarviossa.

Toimintakulut toteutuvat aika lailla budjetoidulla tasolla.

Vapaa-aikapalvelut

Toimiala: Sivistys
Toimielin: Sivistyslautakunta
Palveluala: Vapaa-aikapalvelut
Vastuhenkilö: Sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Lähtökohtana vapaa-aikapalveluiden toiminnassa on lisätä sellaisia toimintatapoja ja palveluita, jotka edistävät kuntalaisien kuulumista yhteisöihin. Palveluilla on varmistettava mahdollisuudet osallistua aktiivisesti vapaa-ajalla myös niille kuntalaisille, jotka eivät ole kansalaisjärjestöjen toiminnan piirissä. Vapaa-aikapalvelut ovat osaltaan kehittämässä kaikkien kuntalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa omaa elinympäristöään koskeviin asioihin.

Vapaa-aikapalvelut tuottavat ja edistävät palveluja, jotka ovat enimmäkseen ennaltaehkäiseviä. Vapaa-aikapalvelut toimivat edistäjinä ja sellaisten palveluiden tuottajina, joita kansalaisjärjestöt eivät voi tuottaa. Yhdistysten, järjestöjen ja seurojen toimintaa tuetaan myöntämällä avustuksia ja osoittamalla tiloja niiden toimintojen järjestämiseen.

Kirjastopalveluiden tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisäilöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Tehtävien hoitamiseksi kirjastolla tulee olla tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö.

Kirjastolaitos koostuu pääkirjastosta sekä Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän kirjastoista. Kirjasto tekee yhteistyötä kirjastopalveluiden laadun varmistamiseksi muiden kirjastojen kanssa seutu-, maakunta- ja valtakunnallisella tasolla.

Kirjastopalvelut on tarkoitettu koko väestölle. Keskeinen tavoite on, että kaikki käyttäjät huolimatta mahdollisista toimintarajoitteista voivat hyödyntää kirjaston palveluja. Kirjastopalveluiden saavutettavuutta tuetaan selko- ja isotekstisten kirjojen teemahyllyllä, kirjaston kotipalvelulla ja yhteistyöllä Celia-kirjaston kanssa. Kirjasto välittää Celian palveluja asiakkaille, joiden on vaikea lukea tavallista kirjaa, ja opastaa palvelun käytössä.

Asiakkaiden opastaminen tiedonhallintataitoihin on yksi kirjaston ydintehtävistä. Opastusta järjestetään sekä henkilökohtaisena opastuksena että ryhmille. Lukemiskulttuuria edistetään vaihtuvien kirjanäyttelyin ja erilaisten luku- ja kirjallisuuspiirien avulla. Kouluille tarjotaan kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia palveluja.

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on luoda mahdollisuuksia ja edellytyksiä taiteen harjoittamiselle sekä kotiseututyön ja perinteen harrastamiselle.

Kulttuuripalvelut tuottavat kulttuuri- ja perinnetoimintaan liittyviä palveluita sekä toteuttavat muita tehtäviä kuten järjestävät julkisia tilaisuuksia, ylläpitävät perinteen tallentamista ja vastaavat osittain ystävyyskuntatoiminnasta ja matkailuun liittyvistä tehtävistä. Avustuskohteita ovat mm. Suomen maatalousmuseo Sarka, Loimaan seudun teatteriyhdistys, kulttuuriyhdistykset ja kylät.

Keskeisiä tehtäviä ovat musiikkitalaisuuksien ja muun esittävän taiteen tukeminen ja järjestäminen, teatteritoiminnan tukeminen, elokuvatoiminta, taidekokoelman ylläpitäminen ja kartuttaminen sekä näyttelytoiminta. Kulttuuripalvelut vastaavat Loimaan Taidetalon, Alpo Jaakolan patsaspuiston, kuivurigallerian ja Vesikosken myllyn toiminnasta sekä Heimolinnan juhlatilan vuokrauksesta.

Liikuntapalveluiden perustehtävänä on tuottaa ja kehittää eri hallintokuntien ja sidosryhmien kanssa laadukkaita ja monipuolisia liikumis-, liikunta- ja vapaa-ajan palveluita.

Kuntien liikuntatoiminnan perustehtävää linjaa liikuntalaissa asetettu ohjeistus. Liikuntalain tarkoituksena on mm. edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla.

Kunnan tulee luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle kehittämällä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa, tukemalla kansalais- ja seuratoimintaa, rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja, järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät sekä kehittämällä paikallista ja kuntien välistä sekä alueellista yhteistyötä.

Painopisteinä ovat erityisliikunta, ikäihmiset, lapsiperheiden liikunta sekä liikuntaneuvonta. Voimaa vanhuuteen ohjelman eteenpäin vieminen. Ohjelman päämääränä on edistää vielä kotona tai palvelutaloissa itsenäisesti pärjäävien toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (+75) liikkumiskykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla. Tavoitteena on motivointi elinikäiseen liikuntaan, terveellisempään elämään ja oman kiinnostuksen mukaisen liikuntapolun löytäminen matalan kynnyksen ryhmien, lajikokeilujen yms. kautta.

Uimahalli Vesihovi on ”vauvasta vaariin” kuutena päivänä viikossa vesiliikuntapalveluja tuottava seutukunnallinen ohjatun liikunnan ja omaehtoisen virkistyksen keidas. Vesiliikuntaohjelmiston laajennuksen myötä ohjatut ja omaehtoiset ohjelmat laajenevat syvänveden jumppiin ja ajastettaviin virtuaalitunteihin. Vesihovin ja Hirvihovin kunto- ja voimailusalin markkinointiin tulee panostaa entistä enemmän.

Loimaa ja muut Saviseudun kunnat ovat mukana LiikU:n organisoimissa eri vuodenaikoihin keskittyvissä liikuntakampanjoissa (talviliikkuja, haastepyöräily syksyn kampanja), joissa osanotto kirjataan pääasiassa mobiilisovelluksin. Saviseudun kunnilla on keskinäinen asukaslukujen suhteeseen perustuva ”kisa”, jonka tavoitteena on innostaa kuntalaisia omaehtoiseen liikuntaan ympäri vuoden.

Neljän kunnan yhteisen Harjureitin kehitystyötä jatketaan ja markkinointia kehitetään. Suunnitteluvaiheessa olevien talvi- pyöräily- ja kävelyreittien toteutuksen eteenpäin vieminen monipuolistaa eri käyttäjäryhmien ympärivuotista ulkoilukäyttöä.

Nuorisopalveluiden tehtävänä tuottaa nuorisolain edellyttämiä palveluita nuorille (alle 29-vuotiaille). Nuorisopalvelut luovat edellytyksiä nuorisotoiminnalle, järjestää itse toimintaa, tukee nuorten kasvua, kehitystä ja kansalaisvalmiuksia tiiviissä yhteistyössä viranomaisten, järjestöjen ja yhteisöjen sekä yksityisten henkilöiden, erityisesti nuorten ja heidän perheiden kanssa.

Nuorisopalveluiden tehtävänä on huolehtia, että nuorilla on mahdollisuus käyttää heille suunnattuja palveluja ja että heillä on mahdollisuuksia ja valmiuksia vaikuttaa elinolosuhteisiinsa. Tätä tarkoitusta varten kehitetään edelleen nuorten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Nuorisopalvelut järjestävät nuorisotiloilla alakoululaisille (4-6 lk), yläkouluikäisille sekä toisen asteen opiskelijoille tarkoitettua avointa toimintaa. Avoimen toiminnan lisäksi järjestetään tapahtumia, retkiä ja leirejä. Loimaan kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti tuotetaan peruskoululaisille ennalta ehkäiseviä palveluja.

Nuorten osallisuuden ja nuorten asioiden edistäjänä Loimaalla toimii nuorisovaltuusto.

Loimaan kaupungissa toimii lasten ja nuorten monialainen työryhmä. Sen toiminta on yhdistetty paikalliseen LAPE -ryhmään (lapsiperheiden kehittämisohjelma). Työryhmä toimii nuorisolain edellyttämänä nuorten ohjaus- ja palveluverkostona.

Seutukunnallinen nuorisotoiminta (SENU) jatkaa toimintaansa neljän kunnan yhteistyönä ja Loimaa toimii näiden kuntien etsivän nuorisotyön koordinaattorina.

Työväenopisto tuottaa loimaalaisille heidän tarpeistaan lähtevää opetusta ja oppimistavoitteista harrastustoimintaa, joka tukee kuntalaisten aktiivisuutta, kehittää osaamista ja sivistystä sekä edistää henkistä ja ruumiillista hyvinvointia. Paikallisten yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä mahdollisimman laajan seutukunnallisen, alueellisen ja paikallisen kurssitarjonnan saavuttamiseksi.

Työväenopiston toiminta käsittää perinteisen vapaan sivistystyön lisäksi mm. lapsille ja nuorille annettavaa taiteen perusopetusta yleisen oppimäärän mukaan. Sitä tarjotaan kuvataiteissa sekä teatteritaiteessa. Tilauskoulutusta ja muuta maksupalvelukoulusta työväenopisto järjestää tarpeen mukaan. Toistaiseksi sen määrä ja tarve paikkakunnalla on ollut vähäinen.

Musiikkiopisto järjestää laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta. Taiteenaloja ovat musiikki ja tanssi. Osana opetusta ovat myös musiikkiin ja tanssiin liittyvät tilaisuudet ja tapahtumat, joita musiikkiopisto järjestää. Oppilaat oppivat musiikin ja tanssin tietoja ja taitoja. Kaikki kuntalaiset voivat saada merkityksellistä sisältöä vapaa-ajaksi elämänlaatua parantamaan.

Sopimus Loimaan Seudun musiikkiopiston ylläpitämisestä päivitettiin vuoden 2022 alkupuolella. Yhteistyökuntina ovat Auran, Kosken Tl, Oripään, Punkalaitumen, Pöytyän ja Ypäjän kunnat.

Musiikkiopistossa on mahdollista opiskella monipuolisesti eri instrumenttien soittoa sekä laulua. Instrumenttiopetuksen lisäksi opintokokonaisuuteen kuuluvat musiikin hahmotusaineiden opiskelu sekä yhteismusisointi erilaisissa yhtyeissä tai

kuoroissa. Musiikkileikkikoulu on alle kouluikäisille tarkoitettua musiikillista valmennusta sekä lapsen kasvua tukevaa toimintaa.

Tanssilinjalla opettavina aineina ovat baletti, nykytanssi ja lastentanssi.

Musiikkiopistossa toimii avoin linja, jonka tarkoituksena on tarjota kaikille halukkaille, iästä ja aikaisemmista musiikkiopinnoista riippumatta, mahdollisuus musiikinopiskeluun.

Toimintaympäristön muutos

Talustilanteen vaikutus palveluihin (mm. palvelujen laajuus).

Erialaisten poikkeuksellisten tilanteiden mahdollisesti aiheuttamat muutokset palvelujen järjestämiseen.

Ukrainan tilanteella ei ole ollut erityistä vaikutusta vapaa-aikapalveluihin. Ukrainalaisia nuoria on jonkin verran käynyt nuorisotiloilla ja ukrainalaisia on ollut myös liikuntapalvelujen käyttäjinä. Pääkirjastoon on hankittu pieni kokoelma ukrainankielistä lastenkirjallisuutta. Lisäksi Monikielisestä kirjastosta on tilattu siirtokokoelma lasten- ja nuortenkirjoja kirjastoista lainattavaksi.

Korona-pandemiasta palautuminen-> asiakkaiden saaminen palvelujen piiriin, korona-ajan toimivien käytäntöjen hyödyntäminen (digitaaliset palvelut).

Koronalla ei ole ollut vuoden 2023 aikana merkittävää vaikutusta vapaa-aikapalvelujen järjestämiseen. Jonkin verran korona-aika saattoi heijastua vielä käyttäjämääriin. Vapaa-aikapalveluissa koronaepidemiasta palautuminen ja asiakkaiden saaminen takaisin palvelujen piiriin vaatii oman aikansa.

Hyvinvointialue ja kuntien vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. (palvelujen monipuolisuus, tarvelähtöisyys ja hyvä kohdentuminen-> sujuvat arjen palvelut ja hyvinvoinnin edistäminen ennaltaehkäisevästi). Tunnistetaan palvelujen yhdyspinnat erityisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kasvatukseen ja opetukseen, kulttuuriin ja liikuntaan sekä nuorisopalveluihin liittyen.

Loimaan uuden strategian käyttöönotto (strategiset tavoitteet, kärkihankkeet, toiminnalliset tavoitteet). Vuonna 2023 vapaa-aikapalvelujen toiminnalliset tavoitteet painottuivat lähinnä hyvinvointiin ja osallisuuden liittyviin strategisiin tavoitteisiin sekä lasten ja nuorten Loimaa -kärkihankkeeseen.

Asukkaiden terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on edistää ja ylläpitää asukkaiden hyvinvointia tuottamalla riittävät olosuhteet virkistys- ja harrastustoiminnalle sekä järjestämällä monipuolista ja virikkeellistä toimintaa eri-ikäisille kuntalaisille yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Tutkimusten (ks. esim. Laitinen, M. 2013, Manninen, J. 2016 ja 2018) mukaan kirjasto-, liikunta- ja kansalaisopistopalvelut ovat yhteiskunnallisia investointeja, joihin kuntien kannalta liittyy selkeä sosiaalinen tuottavuus. Näihin palveluihin kohdenetut resurssit tuottavat kuntataloudelle euroissa mitattuna moninkertaiset hyödyt mm. ennalta ehkäisemällä kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä sairastumista sekä vähentämällä syrjäytymistä. Aikuisiällä tapahtuvan opiskelun on todettu myös kasvattavan kuntalaisten osaamispääomaa ja aktiivista kuntalaisuutta edistävää sosiaalista pääomaa.

Asukkaiden osallistamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät perustelutiedot

- **Keskustelu- ja kuulemistilaisuudet**
- **Mielipiteiden selvittäminen ennen merkittäviä päätöksiä ja mahdollisuudet osallistua talouden suunnitteluun**

Vapaa-aikapalveluissa toteutetaan säännöllisesti erilaisia asiakastyytyväisyyskyselyjä, joiden tuloksia hyödynnetään palvelujen ja toimintojen kehittämisessä.

Liikuntapalveluissa on ollut liikunnallisen elämäntavan paikallinen kehittämishanke. Tavoitteena on kehittää eri ikäryhmien liikuntaa sekä edistää omatoimista liikuntaa, arkiliikuntaa ja työpaikkaliikuntaa. Hankkeen puitteissa toteutettiin toukokuussa 2023 liikuntakysely yli 70-vuotiaille loimaalaisille. Vastauksia saatiin 573 (vastausprosentti 11,8 %). Kyselyn lopuraportti käsiteltiin sivistyslautakunnassa lokakuussa 2023. Raportti toimii ohjaavana dokumenttina kaupungin liikuntasuunnitelman laadinnassa erityisesti ikäihmisten liikuntapalveluiden ja liikuntaolosuhteiden osalta. Lisäksi toukokuussa

2023 järjestettiin Wilman kautta harrastuskysely tuleville 3-9-luokkalaisille ja vastuksia saatiin 277. Kyselyn tuloksia hyödynnetään mm. lasten/nuorten harrastustoiminnan suunnittelussa.

Seurojen ja yhdistysten kanssa käytävä vuoropuhelu on säännöllistä. Vuonna 2023 järjestettiin keväällä ja syksyllä ns. yhdistysillat (lähinnä toiminta-avustuksiin liittyen) ja liikuntaseuroille ns. seurafoorumi.

Nuorisovaltuusto on loimaalaisten nuorten vaikuttajaelin, joka pyrkii edistämään loimaalaisille nuorille tärkeitä asioita, parantamaan loimaalaisten nuorten viihtyvyyttä, osallistumaan kunnallisten luottamuselinten toimintaan ja samalla oppimaan kunnallista päätöksentekoa ja demokratiaa. Nuorisovaltuusto valittiin vuosille 2023-2025.

Nuorisoparlamentin (joka 3. vuosi) tavoitteena on kuulla nuoria oman kotiseudun palveluiden ja elinympäristöjen kehittämiseksi. Nuorisoparlamentti toimii demokratiakasvatuksen välineenä, nuorten osallisuuden, aktiivisuuden ja vaikuttamisen tukena.

Nuorisotalojen talotoimikunnat vaikuttavat nuorisotalojen sisällön kehittämiseen sekä päättävät osaltaan nuorisotilaan suunnattujen toimintabudjettien käytöstä. Talotoimikunnat tukevat nuorten osallisuutta ja mahdollistavat nuorten kuulemisen heidän lähiyhteisössään.

Eryteisesti päätöksissä, joilla on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja ne koskevat palvelujen toteuttamistapaa tai laajuutta (esim. palveluverkkoon liittyvät muutokset), tehdään laajempi ennakkovaikutusten arviointi. Vuoden 2023 aikana ei vapaa-aikapalveluissa tehty erillisiä ennakkovaikutusten arviointeja.

Yritys- ja elinkeinovaikutukset ja niihin liittyvät perustelutiedot

Toimivat vapaa-aikapalvelut ovat vetovoimatekijä potentiaalisille muuttajille.

Kestävään kasvuun, ympäristöön ja ilmastovaikutuksiin liittyvät perustelutiedot

Palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintojen uudistamisen vaikutukset ja perustelutiedot

Hankerahoituksen hakeminen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Nuorisopalveluissa on useamman vuoden jatkunut etsivän nuorisotyön hanke, johon vuodelle 2023 myönnettiin avustusta 43 200 euroa. Vuosina 2022-2024 on käynnissä koulunuorisotyön hanke, jonka tarkoituksena on koulussa tehtävän nuorisotyön vahvistaminen. Tavoitteena on vähentää koronapandemian aikaisten rajoitusten kielteisiä vaikutuksia sekä vahvistaa nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kiintymystä kouluuyhteisöön. Lisäksi nuorisopalveluissa on ollut European Solidarity Corps- hanke, joka mahdollistaa kansainvälisen vapaaehtoistoiminnan Loimaalla tai loimaalaisille nuorille ulkomailla.

Liikuntapalveluissa on liikunnallisen elämäntavan paikallinen kehittämishanke, johon on myönnetty rahoitusta 15 000 euroa. Tavoitteena on kehittää eri ikäryhmien liikuntaa sekä edistää omatoimista liikuntaa, arkiliikuntaa ja työpaikkaliikuntaa.

Musiikkiopistolle on myönnetty Erasmus+ -akreditointi vuosille 2022-2027. Keväällä 2023 toteutui kahden opettajan vierailu eurooppalaisissa musiikkiopistoissa. Nykyiselle hankkeelle myönnettiin jatkoaikaa toukokuulle 2024.

Kirjastopalveluselityksessä esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen ja palvelujen kehittäminen.

Kirjastopalveluselityksen aikataulusta poiketen omatoimikirjastojen toteuttaminen ei ole edennyt vuonna 2023. Loimaan kaupunki on mukana seutuhankintojen kilpailutuksessa ja kilpailutus omatoimikirjastojen laitehankinnoista järjestettiin syksyllä 2023. Hankinnan sopimusaika on 1.1.2024-31.12.2026. Kesällä 2023 hankittiin pääkirjastoon lainaus- ja palautusautomaatti. Kirjastoissa otettiin elokuussa käyttöön maksupäätteet.

Kulttuuripalveluissa tehtiin keväällä 2023 hakemus taidetalon hyväksymisestä museotoiminnan valtionavustuksen piiriin. OKM on päättänyt 27.10.2023, että Loimaan taidetaloa ei hyväksytä valtionosuuteen oikeutetuksi vuonna 2024.

Opistojen kehittämistyössä tavoitteena on päivittää toimintatapoja, hyödyntää digitalisaatiota sekä laajentaa verkostoja paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti toiminnan hyvinvointivaikutusten vahvistamiseksi.

Loimaan kaupungilla on sopimus Loimaan Seudun musiikkiopiston ylläpitämisestä Punkalaitumen kunnan kanssa. Punkalaitumen kunnanhallitus päätti 13.6.2023 vähentää Loimaan Musiikkiopiston oppilaspaikkoja kymmenestä seitsemään vuosien 2025-2030 aikana niin, että Loimaan musiikkiopisto ei ota Punkalaitumen oppilaita kuin joka toinen vuosi alkaen

keväästä 2025. Näin ollen oppilaspaikkoja saadaan laskettua joustavasti vuosien 2025- 2030 aikana. Tällä hetkellä ja keväällä 2024 valituilla opiskelevilla oppilailla on subjektiivinen oikeus suorittaa oppimäärä loppuun.

Liikuntapaikkaselvitystä on valmisteltu kevään 2023 aikana ja työtä jatketaan vuonna 2024. Liikuntapaikkaselvityksen mukaisia toimenpiteitä on tarkoitus hyödyntää liikuntapaikkojen hoidossa sekä tulevien investointien valmistelussa ja toteuttamisessa.

Loimaa on osallistunut vuoden 2023 aikana Lounais-Suomen liikunta ja urheilu ry:n johtamaan prosessiin Varsinais-Suomen yhteisestä liikuntastrategiasta. Strategialuonnos hyväksyttiin sivistyslautakunnassa myös loimaalaista liikuntaa ohjaavaksi dokumentiksi. Varsinais-Suomen liikuntastrategia julkaistaan maaliskuussa 2024.

Liikunta- ja kulttuuripalveluissa otettiin elokuussa käyttöön 70+ kohderyhmälle (1.1.2024 alkaen 65+) Seniorikortti, jonka tarkoituksena on edistää kohderyhmän omaehtoista liikkumista uimahallissa ja kuntosalilla sekä hyötyä Taidetalon ja Pat-saspuiston kulttuuritarjonnasta.

Strategialinjauksiin perustuvat tavoitteet

Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite / -toimenpide	Tavoitetaso / Arviointiväline / Mittari	Toteuma 31.12.	Tila
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Vahvistetaan taiteen perusopetuksen yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa. Tuemme yhtenäistä kasvun ja oppimisen polkua lapsille ja nuorille.	Taiteen perusopetus tavoittaa 30 % alle 18-vuotiaiden ikäluokista. Opetussuunnitelmat päivitetään säännöllisesti, toimintaa arvioidaan säännöllisesti ja kehitetään palautteen pohjalta.	Taiteen perusopetus tavoittaa 30 % alle 18-vuotiaiden ikäluokista. Opetussuunnitelmat päivitetään säännöllisesti (esim. Tanssin opetussuunnitelma 1/2023). Toimintaa arvioidaan ja kehitetään palautteen pohjalta säännöllisesti.	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Opistojen tarjonta ottaa huomioon kaikki ikä- ja väestöryhmät. Vahvistetaan erityisesti miesten osallistumismahdollisuuksia. Palveluja järjestetään hajautetusti, lähellä kuntalaisia.	Opistoissa toteutuu monipuolinen ja kuntalaisten tarpeiden mukaan hyvin kohdentuva kurssitarjonta. Opistoissa on vähintään 10 alle kouluikäisille tarjottavaa kurssia, vähintään 10 ikäihmisille suunnattua kurssia sekä vähintään 20 Loimaan keskustan ulkopuolella järjestettävää kurssia. Opistoissa poikien ja miesten osuus nousee 30 %:iin osallistujista. Musiikkiopistolla on vuosittain vähintään viisi vierailua sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen ja vähintään viisi musiikkiopiston ulkopuolella järjestettyä, suurelle yleisölle avointa tilaisuutta.	Opistoissa toteutuu monipuolinen ja kuntalaisten tarpeiden mukaan hyvin kohdentuva kurssitarjonta. Opistoissa on 8 alle kouluikäisille tarjottavaa kurssia, 8 ikäihmisille suunnattua kurssia sekä vähintään 20 Loimaan keskustan ulkopuolella järjestettävää kurssia. Musiikkiopistolla on vuosittain vähintään neljä vierailua sekä varhaiskasvatukseen että perusopetukseen ja vähintään viisi musiikkiopiston ulkopuolella järjestettyä, suurelle yleisölle avointa tilaisuutta.	Toteutuu
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme	Kehitämme kotona asuvien ikäihmisten mahdollisuutta itsenäisen kuntouttavan liikunnan	Asiakasmäärä 70. Luodaan digitalisaatiota hyödyntäen palveluja,	Etä- ja digijumpan toimintoja on edelleen kehitetty ja kohderyhmää tavoitetaan	Toteutuu

syрjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	toteuttamiseen teknologiaa hyödyntäen. Teknologian hyödyntäminen monipuolisen liikuntamateriaalin tuottamisessa sekä tarjolla olevien kirjasto- ja kulttuuripalvelujen hyödyntämisessä.	jotka aktivoivat kuntalaisia oman hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseen.	tuolijumpissa ja opintopiireissä. Liikuntapalveluiden tabelleja käyttää 81 asiakasta, alku- ja loppupäätösten tulokset kirjattu. Liikuntakysely toteutettu yli 70-vuotiaille loimaalaisille.	
2.1. Panostamme ihmisten hyvinvointiin ja ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kaikissa ikäryhmissä	Voimaa vanhuuteen mentorointiohjelman avulla edistetään toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten (pääosin 75+) liikuntakykyä, osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä terveysliikunnan avulla.	Uusien vertaisohjaajien kouluttaminen ja vanhojen aktivoiminen vertaisvetureiksi. Tavoitteena on 15 vertaisohjaajaa. Tavoitteena 10 ulkoilustävän kouluttaminen ja ulkoilustävätoiminnan käynnistäminen. 10 % kasvu liikuntapalvelujen 75+ ryhmien toiminnassa.	Varhan fysioterapeutti on suorittanut Ikäinstituutin vertaisohjaajakoulutuksen. Vertaisohjaajina toimii neljä henkilöä. Ulkoilustavia koulutettu kevään aikana 13 henkilöä yhteistyössä seurakunnan kanssa. Koulutajakoulutukseen osallistui 4 henkilöä. Keväällä suunniteltu konsepti, Seniorisumpit - liikunta- ja kulttuuritapahtuma, alkoi elokuussa yhteistyössä elinvoimayksikön kanssa. Tapahtumaa järjestettiin suunnitellun mukaisesti kerran kuussa elo-joulukuussa. Seniorikortti otettu käyttöön 70+ kohderyhmässä (1.1.2024 alkaen 65+). Muutoksia toiminnassa: erityisliikunnan ryhmät +13,8 %, käyntikerrat +68 %, osallistujamäärä +8,8 %	Toteutuu
2.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille viihtyisän ja turvallisen kasvun ja oppimisen paikan	Palveluverkkoselvitysten ja hankeselvitysten pohjalta toteutetaan investointiohjelmaa, jonka tavoitteena ovat turvalliset ja terveelliset tilat. Suunnitelmallinen sisäilman seuranta.	Investointihankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa. Kiinteistöt ovat asianmukaisessa kunnossa ja tilat ajan vaatimusten mukaiset.	Tällä hetkellä ei ole käynnissä palveluverkkoon liittyviä hankkeita. Oma-toimikirjastojen toteuttaminen alkaa vuonna 2024. Yleisesti ottaen nuorisotilat ovat asianmukaisessa kunnossa, mutta Alastaron nuorisotilalle tulisi saada paremmat tilat. Alastaron ja Hirvikosken nuorisotilat eivät ole esteettömiä.	Toteutuu osittain

<p>2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta</p>	<p>Nuorisopalvelut ottavat toiminnassaan huomioon kaikki nuoret ja jokainen on tervetullut toiminnan piiriin. Erityishuomiota kiinnitetään syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin ja niihin, joiden viiteryhmää kohtaan kohdistuu stigmaa. Nuorisotyössä panostetaan lasten ja nuorten kohtaamiseen.</p>	<p>Nuoret löytävät omia ryhmiään ja saavat uusia kavereita. Yksinäisyyden tunne vähenee ja aktiivisuus lisääntyy. Toimintaan tulee mukaan nuoria, jotka eivät aiemmin ole osallistuneet. Nuori kokee olevansa arvokas, vahvistetaan luottamuksellisten suhteiden syntymistä. Nuoret ovat mukana kehittämässä ja teuttamassa toimintaa.</p>	<p>Rainbow-klubin toimintana on aktiivista, ja nuoria osallistetaan toimintaan.</p> <p>Nuorisotaloille kaikki nuoret ovat tervetulleita. Koulunuorisotyö edesauttaa uusien nuorten tulemistä nuorisotalotoimintaan.</p> <p>Etsivä nuorisotyö kohdistuu syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin.</p> <p>Nuorisotalotoimikunnat antavat kaikille nuorille mahdollisuuden osallistua nuorisotalon päätöksentekoon.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta</p>	<p>Nuorisopalvelujen ja koulujen yhteistyön kehittäminen mm. koulunuorisotyön kautta.</p>	<p>Koulujen ja nuorisopalvelujen saumaton yhteistyö, jolla vahvistetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kiinnittymistä koulu-yhteisöön (matalan kynnyksen toimintaa, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen, yksilöiden kasvun ja kehityksen tukeminen, kouluviitteen lisääminen jne.).</p>	<p>Koulunuorisotyö tukee koulun ja nuorisopalveluiden välistä yhteistyötä. Koulunuorisotyön resurssi vaikuttaa alimitoitetulta tarpeeseen nähdä ja koulunuorisotyön osuuden lisäämistä tulisi voida harkita tulevina vuosina.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta</p>	<p>Kirjasto on kaikille avoin ja maksuton tila, jossa erilaiset ihmiset voivat kohdata toisiaan. Kirjasto tukee asiakkaitaan toimimaan aktiivisina kuntalaisina ja järjestää tapahtumia kaikille ikäryhmille. Kirjasto tarjoaa tiloja yhdistysten ja ryhmien kokoontumiseen sekä opiskeluun ja etätyöhön.</p>	<p>Kirjasto tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan.</p> <p>Tapahtumien lukumäärä/vuosi (50 - 55) ja osallistujamäärä (500 - 550).</p>	<p>Pääkirjastosta ja Mellilän kirjastosta voivat ryhmät ja yhdistykset varata maksutta kokoontumistiloja.</p> <p>Pääkirjastossa ja Alastaron kirjastossa on mahdollisuus järjestää näyttelyitä. Näyttelytiloista ei peritä maksua.</p> <p>Kirjastoissa on järjestetty 68 tapahtumaa, osallistujia on ollut 901.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>2.3. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta</p>	<p>Ylläpidetään ja kehitetään vakiintuneita kulttuuriperinteitä ja luodaan uusia kohtaamisen paikkoja ja -muotoja. Tehostetaan yhteistyötä paikallisten yhdistysten kanssa.</p>	<p>Perinteisten tapahtumien järjestäminen ja kehittäminen sekä uusien tapahtumien/palvelujen toteuttaminen (monipuolisuus, tarvelähtöisyys, hyvä kohdentuminen). Tuetaan kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä mm. korottamalla kyläyhdistyksille jaettavia yleisavustuksia (asumisen ja</p>	<p>Vuonna 2023 vapaa-ajopalvelujen avustusten määrärahoja korotettiin vuoden 2019 tasolle, mikä on mahdollistanut jonkin verran edellistä vuotta suuremman avustuksen myöntämisen.</p> <p>Uutena avustuksena otettiin käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden</p>	<p>Toteutuu osittain</p>

		lisäämällä kohdeavustusten määrärahoja. Edistetään kulttuurikaveri-toimintaa esim. yhteistyössä liikuntatoimen (Voimaa vanhuuteen -hanke) tai SPR:n (ystävöimintä) kanssa.	edistämiseen kohdentuvat avustukset.	
--	--	--	--------------------------------------	--

Henkilöstövaikutukset ja henkilöstöön liittyvät perustelutiedot

Vapaa-aikapalveluiden päätoiminen henkilöstö on suhteellisen vähäinen. Mm. liikuntapalveluissa (uimahalli) henkilöstöressin vähäisyys tuo oman haasteen/riskin palvelujen järjestämiselle. Lisäksi eri sektoreilla monet tehtävät ovat yksittäisen henkilön varassa, mikä erityisesti poikkeustilanteissa aiheuttaa haavoittuvuutta tehtävien hoidossa.

Kulttuuripalveluissa suunnitelmassa oleva hakemus museotoiminnan valtionavustuksen piiriin merkitsee myös henkilöstöorganisaation muutosta (nimikkeiden muuttamista, resurssin lisäämistä). Kulttuurisihteerin nimike olisi jatkossa museonjohtaja ja kulttuurituottajan museoassistentti. Sivistyslautakunta on keväällä 2022 muuttanut musiikinohjaajan nimikkeen kulttuurituottajaksi ja syksyllä 2022 kulttuuriohjaajan nimikkeen museoassistentiksi. Museoassistentin toimi täytetään 1.1.2024 alkaen.

Hanketoiminnan laajuudella on vaikutusta myös henkilöstömäärään (erityisesti nuorisopalvelut). Hankerahoituksella ovat etsivät nuorityöntekijät (1,5 htv) ja koulunuorisotyöntekijä (1 htv). Uuden strategian mukaisesti (Lasten ja nuorten Loimaa) on nuorisopalveluihin lisätty yksi nuoriso-ohjaaja.

Musiikkiopistotoiminnan laajeneminen näkyy opiston opettajamäärän kasvussa.

Opistojen rehtorin virka on ollut täyttämättä ajalla 1.11.2022-31.7.2023 ja tehtäviä ovat hoitaneet sivistysjohtaja ja työväenopiston suunnittelijaopettaja. Opistojen rehtorin virka on täytetty 1.8.2023 alkaen. Liikuntasihteerin virkanimike on muutettu liikuntapalvelupäälliköksi ja täytetty 1.1.2024 alkaen.

Viime aikoina avoinna olleisiin tehtäviin on ollut suhteellisen vähän hakijoita ja joidenkin tehtävien täyttämässä on ollut ongelmia.

Kesäkuussa henkilöstöresurssi oli 56,1 htv ja syyskuussa 57,1 htv.

Henkilöstörakenne ja -määrä	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kirjastotoimenjohtaja	1	1	1
Kirjastonhoitaja	1	2	1
Kirjastovirkailija	8	9	8,8
Kulttuurisihteeri	1	1	1
Kulttuuriohjaaja	1	1	1
Kulttuurituottaja (ent. musiikinohjaaja)	0	1	1
Liikuntasihteeri	1	1	1
Liikunnanohjaaja	4	5	5
Kassa-/kahviotyöntekijä	2	2	2
Laitoshuoltaja	2	2	2
Laitosmies	1	1	1
Tilapäistyöntekijät	0	0,5	0,5
Nuorisosihteeri	1	1	1
Nuoriso-ohjaaja	5,6	6	5,6
Nuorisotilan ohjaaja	0	0	0
Rehtori	0	1	1
Opettaja/työväenopisto	2	2	2
St. tuntiopettaja/työväenopisto	10	11	10
Opettaja/musiikkiopisto	5	6	6
St. tuntiopettaja/musiikkiopisto	5	5	5
Palvelusihteeri	1	1,5	1
Vapaa-aikapalvelut (yhteensä)	51,6	60,0	56,9

Muut olennaiset perustelutiedot

Toimitilat

Tarjittavat toimitilat ja niiden olennaiset muutokset

Työväenopisto toimii seuraavissa pääasiallisesti kaupungin omistamissa tiloissa eri puolilla kaupunkia. Tärkeimmät ope-
tuspisteet ovat kaupungintalo, Taidetalo, Mellilän entinen kirjasto, Lasipalatsi, Virttaan kylätalo, kaupungin liikuntahallit
sekä viisi koulua eri puolilla kaupunkia. Ulkopuolisilta on vuokrattuna yksittäisiä tiloja, joista merkittävimmät ovat Tanssisali
ja Vesikoski-talossa olevat tilat. Musiikkiopisto toimii kaupungintalolla ja musiikkiopiston kiinteistössä sekä ulkopuoliselta
vuokratuessa Tanssisalissa. Musiikkiopiston toimintaa on myös Kirkonkylän koululla sekä Punkalaitumella.

Kirjastopalveluita tuotetaan pääkirjastossa sekä Alastaron, Hirvikosken ja Mellilän kirjastoissa. Kaikki tilat ovat kaupungin
omistamia ja rakennettu tai remontoitu kirjastoksi 1990-luvulla. Vuoden 2024 aikana aloitetaan omatoimikirjastojen käyt-
töönnotto Alastaron kirjastosta.

Kulttuuripalveluilla ovat museotilat ja toimisto Loimaan Taidetalossa. Alpo Jaakolan patsaspuisto ja kuivurigalleria ovat
kesäkohteina avoinna kesäkuukausina (kesä-elokuu). Vesikosken mylly on avoinna yleisölle pääasiassa erilaisten tapah-
tumapäivien yhteydessä. Heimolinnalla palvelee ulkopuolisten vuokralaisten lisäksi mm. liikuntapaleluita ja opiston ryhmiä
veloituksetta. Alpo Jaakolan patsaspuiston lisääntyneiden kävijämäärien takia tilat ovat kovemalla rasituksella kuin en-
nen. Tilat vaativat kunnostusta. Heimolinnalla tehdään tarveselvitys tilan akustiikan parantamiseksi ja huomioon otetta-
vaksi seuraavassa talousarviossa. Taidetalon linjasaneerausta varten on tekeillä kuntotutkimus. Linjasaneerauksen toteu-
tuessa, museon kokoelmat tulee siirtää väistötiloihin ja museo on suljettu. Kokoelmat valokuvataan siirron yhteydessä.

Nuorisopalvelun toimitiloihin kuuluvat neljä nuorisotilaa sekä Kalikan virkistysalue. Keskustan nuorisotila, Citynuokkari, alakerta toimii nuorisotilana ja yläkerrassa on nuorisotyöntekijöiden toimistotilat, sekä tieto- ja neuvontapalvelut. Hirvikosken nuorisotila on esteellinen ja piha-alue vaikeasti valvottavissa. Mellilän nuorisotalo tarjoaa hyvät olosuhteet nuorisotyön toteuttamiseen. Alastaron nuorisotilaan on esteellinen pääsy, eikä tila ole toimiva nuorisotyöllisestä näkökulmasta. Työturvallisuudeltaan Alastaron nuorisotila on heikko. Tilassa on vain yksi uloskäynti ja kuuluvuudet kellarissa rajalliset. Kehittämistarpeet on todettu työpaikkaselvityksen ja palotarkastuksen yhteydessä ja ne tulee korjata työntekijöiden turvallisuuden ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi. Nuorisotyöntekijät työskentelevät pääsääntöisesti tiloilla yksin, mikä lisää työturvallisuusriskiä. Kalikan virkistysalue ei vastaa leiritoiminnan tarpeita. Kalikan aluetta tulee kehittää palvelemaan kaikkia kuntalaisia ja erityisesti leiritoimintaa varten. Leiritoiminnan ylläpitämiseksi nuorisopalvelut tarvitsevat toimivia sisä- ja majoitustiloja.

Loimaalla on laaja monipuolinen eri harrastemuodot kattava liikuntapaikkaverkosto. Avoin vuoropuhelu liikuntapalvelujen, teknisen viraston ja liikuntapaikkoja aktiivisesti käyttävien seurojen ja muiden tahojen kanssa on ensiarvoisen tärkeää liikuntapaikkaverkoston kunnossapidon ja kehittämisen turvaamiseksi. Liikuntatilojen riittävyys ja eri käyttäjäryhmien tarpeiden kohtaaminen ovat haasteellisia. Liigaseurat ja laaja palloilulajien kokonaisuus vaatisivat lisää isojen liikuntatilojen käyttövuoroja edustusjoukkueiden ja nuorten laadukkaiden ja suunnitelmallisten harjoitusmahdollisuuksien turvaamiseksi.

Liikuntapaikkaselvityksen mukaiset toimenpiteet liikuntapaikkojen hoidossa sekä tulevien investointien valmistelussa ja toteuttamisessa.

Vuosina 2023 - 2024 tulisi suunnitella myös Mellilänjärven ja Kalikan alueen kehittäminen. Kalikan alueen kehittämiseksi on tarve ja majoituspaikoille kysyntää.

Palvelujen ostot

Merkittävimmät palvelujen ostot ja niiden muutokset

Vapaa-aikapalvelujen merkittävimmät palvelujen ostot ovat matkustus- ja kuljetuspalveluiden hankinta (noin 80 000 euroa/vuosi) sekä erilaisten asiantuntija sekä ilmoitus- ja painatuspalveluiden hankinta (noin 70 000 euroa/vuosi).

Muut toiminnan edellyttämät resurssit

Muut merkittävimmät toiminnan edellyttämät resurssit ja niiden muutokset

Valtionosuudet ovat opistojen taloudessa merkittävät. Toiminnan volyymin turvataan jatkossa valtionosuuden säilyminen. Kasvaneen oppilas- ja tuntimäärän takia musiikkiopiston valtionosuutta ei enää leikattu vuodelle 2022. Kurssi- ja lukukausimaksut ovat samoin opistojen taloudessa merkitykselliset. Maksupolitiikassa huomioidaan toiminnan sosiaalinen ulottuvuus. Maksurakennetta selkiytetään ja tehdään asiakkaille nykyistä läpinäkyvämmäksi.

Museoiden valtionosuuden piiriin voi hakea neljän vuoden välein. Seuraava haku on vuonna 2027. Minimivaatimus museoiden henkilökunnan suhteen on kaksi kokopäiväistä museotyöntekijää, joista toinen voi olla museonjohtaja. Vaatimus tulee suoraan museolaista (§5 314/2019). Henkilöstörakennetta on tarkasteltu vuonna 2022. Osa-aikainen musiikinohjaajan toimi on muutettu kokoaikaiseksi kulttuurituottajan toimeksi ja kulttuuriohjaajalta on siirretty pois torivalvonnan tehtävät. Kulttuurisihteerin ja kulttuuriohjaajan tehtävänimikkeet muutetaan vastaamaan tehtävänkuvia (sis. kokoelma- ja yleisötyö, näyttely- ja sijoitustoiminta).

Talouden ja toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Muut olennaiset toiminnan tunnusluvut ja vertailutiedot

Palveluihin ja toimintaan liittyvät olennaiset riskit ja niiden hallinta

Strategiset riskit

1. Koronatilanteen tms. edellyttämät poikkeukselliset järjestelyt. Edellyttää valmiutta nopeaan päätöksentekoon, valmiutta muuttaa nopeasti toimintamalleja, vaihtoehtoisia malleja tuottaa palveluja, työskentelyä nopeasti muuttuvissa tilanteissa ja erilaisissa tehtävissä yms.

Taloudelliset riskit

1. Tulojen väheneminen (esim. valtionosuuksien väheneminen, muiden toimintatuottojen väheneminen). Saattaa edellyttää palvelujen priorisointia ja sopeuttamista. Opistojen kohdalla tärkeää on kurssi- ja opetustoiminnan säilyttäminen vähintään nykyisessä laajuudessa. Olennaista on, miten muutosten vaikutuksia kompensoidaan valtion taholta.

2. Hankerahoituksen väheneminen. Erityisesti nuorisopalveluissa ja opistoissa on viime vuosina saatu merkittävästi taloudellista resurssia erilaisiin hankkeisiin, joilla on voitu kehittää palveluja. Jatkossakin olennaista on aktiivinen hanketoiminnan seuranta ja panostaminen hankerahoituksen hakemiseen toiminnan kehittämisen kannalta olennaisiin hankkeisiin.

Toiminnalliset riskit

1. Toimitilojen kunto (esim. sisäilmaongelmat) ja riittävyys. Sisäilmaongelmista aiheutuvat henkilöstön poissaolot vaikuttavat merkittävästi toimintaan ja aiheuttavat sijaisjärjestelyjä. Korvaavissa tiloissa ja poikkeusoloissa toimiminen vaikuttavat myös palvelujen järjestämiseen. Mm. liikuntatilojen riittävyys ja eri käyttäjäryhmien tarpeiden kohtaaminen ovat haasteellisia. Tilakysymyksiin varautumisessa olennaista ovat mm. suunnitelma tilatarpeesta, tilojen rakentaminen ja kunnostaminen sekä riittävät resurssit niiden toteuttamiseen.

2. Palvelurakenteen muutokset (rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten toteuttaminen). Päätökset merkittävimmistä rakenteellisista muutoksista pitäisi tehdä riittävän ajoissa, jotta voidaan asianmukaisesti valmistautua niiden edellyttämiin muutoksiin.

3. Henkilöstön määrä ja osaaminen. Mm. liikuntapalveluissa (uimahalli) henkilöstöresurssin vähäisyys tuo oman haasteen/riskin palvelujen järjestämiselle. Riskialtein henkilöstövaje on laitospöytä tehtävissä. Tarvittava osaaminen on yhdellä henkilöllä, jolloin kenelläkään muulla ei ole uimahallin järjestelmien sellaista tuntemusta, että hallin vesiturvallisuus olisi laitospöytä poissaolon aikana hallinnassa. Myös kassa- ja laitoshuollon henkilöstö on riittämätön ja osa työstä on tehtävä ostopalveluna. Lisäksi eri sektoreilla monet tehtävät ovat yksittäisen henkilön varassa, mikä aiheuttaa erityisesti poikkeustilanteissa haavoittuvuutta tehtävien hoidossa. Perehdyttämiskäytäntöjen sekä sijaisuus- /varahenkilöjärjestelmän kehittäminen ja osaamisen jakaminen ovat keinoja varautua tähän riskiin.

Muut perustelutiedot

Arviointikohde	Mittari	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
VAIKUTTAVUUS: Kirjastopalvelut	lainat/asukas	13,2	13,4	14,0	13,5
	käynnit	94 459	114 158	140 000	120 738
Kulttuuripalvelut	taidetalo/käyntikerrat	1 162	2 111	2 000	2 787
	patsaspuisto/käyntikerrat	3 705	3 539	3 500	4 299
Liikuntapalvelut	uimahalli / käyntikerrat	37 698	59 936	52 000	82 358
	erityisliikunnan ryhmiä	29	29	26	33
	-osallistujat	558	464	300	505
	-käyntikerrat	6 841	7 069	7 000	11 891
Nuorisopalvelut	avoin toiminta (talotoiminta, muu toiminta) osallistujat	11 400	14 965	12 000	11 234
	leiritoiminta, leiripäivät	0	84	200	133
	seutukunnallinen toiminta, osallistujat	184	675	650	750
	etsivän nuorisotyön asiakkaat, Loimaa (koko hanke)	78 (92)	67 (82)	100 (130)	60 (75)
Työväenopisto	toteutuneiden opetustuntien määrä (% suunnitelluista)	5 012 (66,7 %)	5 655 (79 %)	5 600 (> 80 %)	5 740 (80,5 %)
	opiskelijoiden määrä (brutto-opisk.)	2 358	3 045	3 000	3093
	opiskelijoiden määrä (netto-opisk.)	1 540	1 491	1 800	1 626
	alle 16 v. opiskelijat	297	296	215	256
	toimipisteitä toiminta-alueella	37	40	37	37
Musiikkiopisto	opiskelijoiden määrä	275	280	300	267
	opetustunteja/ viikko ka	220	243	245	234
TALOUDELLISUUS: Kirjastopalvelut	käyttökustannukset /asukas	53,65	56,70	53,70	52,50
	käyttökustannukset /laina	4,10	4,25	3,80	3,90
Kulttuuripalvelut	käyttökustannukset /asukas	29,90	32,80	30,80	30,20
Liikuntapalvelut	käyttökustannukset /asukas	93,70	128,80	119,00	140,10
Nuorisopalvelut	käyttökustannukset /asukas	17,40	20,40	23,80	24,90
Työväenopisto	käyttökustannukset /asukas	29,80	28,50	34,90	27,70
	nettomenot / opetustunti €	93,20	77,50	96,50	74,40
Musiikkiopisto	nettomenot / opiskelija €	1 765	2 045	1 870	1 740

Talousvaikutukset ja talouden tasapainotukseen liittyvät perustelut

Vuosi 2023

- Henkilöstömäärän suunnitelmallinen, tavoitteellinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellisesti vaikuttava sopeuttaminen ja vähentäminen osana toimintojen, palvelujen ja palvelurakenteiden uudistamista 2023 - 2024.
- Palkankorotusten vaikutus (3,05 %) noin 60 000 €.
- Henkilöstömuutokset (kulttuuripalvelut 0,5 htv, nuorisopalvelut 2 htv, joista toisen täyttö riippuu hankerahoituksesta, musiikkiopiston toiminnan laajeneminen, 1 htv) noin 150 000 €.

- Toiminta-avustusten lisäys
  - yleisavustusten korottaminen, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen 35 000 €
  - hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tukevat avustukset ja erityistä tukea tarvitsevien lasten/nuorten harrastustoimintaa tukevat avustukset 45 000 €
- Hanketoiminta on otettu huomioon siinä laajuudessa kuin hankkeista on tällä hetkellä päätöksiä.
- Toimintatuotoissa on otettu huomioon toimintojen vähittäinen elpyminen korona-ajan jälkeen.

Vapaa-aikapalvelut (Ulkoinen)

	TA (alkup.) 2023	TA-muutokset	MTA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama €	Toteuma-%
Toimintatuotot	542 200	101 000	643 200	773 248	130 048 ▲	120 %
Toimintakulut	-3 389 250	158 012	-3 231 238	-3 262 657	-31 419 ▲	101 %
Toimintakate	-2 847 050	259 012	-2 588 038	-2 489 409	98 629 ▲	96 %
Poistot ja arvonalentumiset	-4 600		-4 600	-4 628 ▲	-28 ▲	101 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2 851 650	259 012	-2 592 638	-2 494 111	98 527 ▲	96 %
Sisäiset erät						
Toimintatuotot				31 778	31 778	
Toimintakulut	-2 128 800		-2 128 800	-2 267 457	-138 657 ▲	107 %

Vapaa-aikapalvelujen toimintatuotot ylittivät budjetoidun (noin 130 000 €). Mm. uimahalli- ja kuntosalimaksut (45 000 €), koulutus- ja opetuskorvaukset (31 000 €) ja hankerahoitukset (23 000 €) toteutuivat arvioitua suurempina. Hankerahoituksesta noin 58 000 euroa siirtyi vuodelle 2024.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintatuotot lisääntyivät noin 185 000 eurolla. Kasvu perustuu lähinnä uimahalli- ja kuntosalimaksujen lisääntymiseen sekä musiikkiopiston myyntituottoihin. Osaltaan myyntituottojen kasvussa näkyy korona-ajasta palautuminen (asiakkaiden paluu palvelujen piiriin). Myös hankerahoituksessa, koulutus- ja opetuskorvauksissa sekä erilaisissa vuokratuotoissa oli jonkin verran kasvua.

Vapaa-aikapalvelujen toimintakulut ylittyivät noin 30 000 eurolla budjetoidusta. Tämä kohdentuu pääosin palvelujen ostoihin sekä aine- ja tarvikemenoihin. Henkilöstökulut sen sijaan alittuivat noin 25 000 eurolla. Tämä selittyy erityisesti sillä, että virkoja/toimia on ollut jonkin verran vuoden aikana täyttämättä.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintakulut lisääntyivät noin 190 000 euroa. Tästä henkilöstökuluihin kohdentuu noin 50 000 euroa (mm. palkankorotukset), noin 45 000 palvelujen ostoihin sekä aine- ja tarvikemenoihin (mm. korotilanteen helpottamisen vaikutus palvelujen toteuttamiseen). Eniten kasvoivat avustukset, koska talousarvion 2023 valmistelun yhteydessä päätettiin korottaa toiminta-avustuksien määrä vuoden 2019 tasolle ja uutena avustuksena tuli hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdentuvat toiminta-avustukset.

Sivistyslautakunta (Ulkoinen)

	TA (alkup.) 2023	TA-muutokset	MTA 2023	Toteuma 2023	Poikkeama €	Toteuma-%
Toimintatuotot	2 394 800	144 000	2 538 800	3 260 045	721 245 ▲	128 %
Toimintakulut	-25 104 520	-1 208 298	-26 312 818	-26 936 370	-623 552 ▲	102 %
Toimintakate	-22 709 720	-1 064 298	-23 774 018	-23 676 324	97 694 ▲	100 %
Poistot ja arvonalentumiset	-4 600		-4 600	-4 628 ▲	-28 ▲	101 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-22 714 320	-1 064 298	-23 778 618	-23 681 335	97 283 ▲	100 %
Sisäiset erät						
Toimintatuotot	30 000		30 000	31 205	1 205 ▲	104 %
Toimintakulut	-5 925 900		-5 925 900	-6 431 733	-505 833 ▲	109 %

Sivistyslautakunnan toimintatuotot toteutuivat merkittävästi (noin 720 000 €) arvioitua suurempina. Myyntituotoista ylittivät eniten kotikuntakorvaukset ja erilaisten opetuspalvelujen myynnistä saatavat tulot (noin 300 000 euroa) sekä uimahalli- ja kuntosalimaksut (noin 45 000 euroa). Maksutuotoissa hoitopäivämaksut vähenivät arvioitua vähemmän ja ylittivät

budjetoidun noin 45 000 eurolla, opetus- ja koulutuskorvauksia sekä lukukausimaksuja kertyi noin 25 000 euroa arvioitua enemmän. Vuonna 2023 hankerahoitusta saatiin merkittävästi ja summa ylitti noin 245 000 eurolla arvioidun määrän.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintatuotot lisääntyivät noin 580 000 eurolla. Edellä mainitut myyntituotot (kotikuntakorvaukset, opetuspalvelujen myynti, vapaa-aikapalvelujen tuotot) kasvoivat noin 360 000 euroa. Hankerahoitus lisääntyi noin 345 000 eurolla. Sen sijaan hoitopäivämaksut vähenivät noin 140 000 euroa (asiakasmaksulain muutos 1.3.2023).

Sivistyslautakunnan toimintakulut ylittyivät noin 620 000 euroa. Eniten ylittyivät varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstökulut (noin 300 000 euroa). Henkilöstökulujen ylittymiseen vaikuttavat mm. lasten/nuorten lisääntyvä tuen tarve (henkilöstömäärän kasvu), maahanmuuttajalasten opetus, hanketoiminnan laajuus sekä sijaisuuskulut.

Myös palvelujen ostot ylittyivät (noin 280 000 €) arvioidusta. Ylitys kohdentuu pääosin varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. Varhaiskasvatuksen ostopalveluihin on tullut hinnankorotuksia ja perusopetuksen osalta merkittävimmät palvelujen ostoihin vaikuttavat tekijät ovat toisiin kuntiin sijoitettujen lasten opetuskustannukset, lukiokoulutuksen maksuosuus ja kompensatio polttoaineen hinnannousun takia. Lisäksi erilaiset ATK-kustannukset ja koulutuskustannukset ylittyivät budjetoidusta. Aine- ja tarvikemenot sekä muut kulut (vuokrat) ylittyivät noin 80 000 eurolla. Nämä kohdentuivat varhaiskasvatukseen ja vapaa-aikapalveluihin.

Vuoteen 2022 verrattuna toimintakulut kasvavat noin 1 750 000 euroa, josta henkilöstökulujen osuus on noin 1,1 milj. Henkilöstökulujen lisääntymistä selittävät erityisesti henkilöstömäärän kasvu (varhaiskasvatus ja vapaa-aikapalvelut), merkittävästi laajempi hanketoiminta sekä palkankorotusten ja kertakorvausten vaikutus. Palvelujen ostoissa oli lisäystä noin 245 000 euroa, mikä kohdentui lähinnä asiakaspalvelujen ostoihin (mm. varhaiskasvatuksen ostopalvelut, opetuspalvelujen ostot) ja koulutuspalveluihin. Muiden kulujen (vuokrat) kasvu oli noin 350 000 euroa ja perustuu Hirvimetsän päiväkodin leasing-vuokraan.

Sivistyslautakunnan toimintakate vuonna 2023 oli noin 97 000 euroa alle budjetoidun. Vuoteen 2022 verrattuna toimintakate oli noin 1 170 000 euroa suurempi.